

PIENI LUONTOKIRJA -
Kuvakirjan kuvitus- ja taittoprosessi

Opinnäytetyö
Emmi Vartiainen
Kevät 2013

Lahden ammattikorkeakoulu,
Muotoilu- ja taideinstituutti
Viestinnän koulutusohjelma,
graafinen suunnittelu

TIIVISTELMÄ

Lahden ammattikorkeakoulu,
Muotoilu- ja taideinstituutti
Viestinnän koulutusohjelma
Emmi Vartiainen
Pieni Luontokirja -
Kuvakirjan kuvitus ja taitto
Graafisen suunnittelun opinnäytetyö,
84 sivua
Kevät 2013

Opinnäytetyön aihe on lapsille suunnattu kuvakirja Suomessa esiintyvistä eläimistä, linnuista, kasveista ja sienistä.

Kirjallisessa tutkimuksessa perehdytään eläinhahmojen ihmillistämiseen lasten- ja nuortenkirjoissa, ja siihen, miten antropomorfiset eläimet voivat antaa lapsille vääristyneitä mielikuvia luonnonvaraisista eläimistä. Tutkimus perusteele todenmukaisesti kuvitettujen lasten eläinaiheisten kirjojen tarpeellisuuden.

Tutkimus on suoritettu perehtymällä 1900-luvun tunnetuimpiin eläinaiheisiin lasten- ja nuortenkirjoihin, ja lukemalla tutkimuksen aiheeseen liittyviä artikkeleja ja hyödyntämällä niitä tutkimuksessa. Kaikki tutkimukseen liittyvä englanninkielinen aineisto on käännetty itse.

Prosessin kuvauksessa perehdytään kirjan kuvitusten tekemiseen sekä taiton suunnitteluun, alkaen projektin lähtökohdista ja tavoitteista edeten vaiheittain valmiin kirjan esittelyyn ja loppupohdintaan.

Projektin tavoitteena on tehdä konventionaalinen teos, jossa kuvat, teksti ja niitä ympäröivä tyhjä tila muodostavat hallitun kokonaisuuden ja esteettisen lopputuloksen. Tavoitteena on myös kehittää realistisen kuvituksen osaamista.

Avainsanat: Kuvitus, kuvakirja, taitto, eläimet, lapset

ABSTRACT

Lahti University of Applied Sciences,
Institute of Design
Degree Programme in Visual Communications
Emmi Vartiainen
Illustrations and layout for children's picture book
Thesis project in Graphic Design,
84 pages
Spring 2013

The thesis subject is a children's book with illustrations of Finland's well-known wild mammals, birds, plants and fungi.

The study focuses on the humanization of animals in children's books and the misinformation that anthropomorphized animals can give about their natural state of being. The study gives reason for the importance of realistically illustrated children's animal books.

The study has been performed by looking into well-known animal-centric children's books of the 20th century, and by reading articles related to the study subject. All the English-language source material I have translated by myself.

The process description focuses on the creation of the illustrations and the layout of the book, beginning from the project's starting point and objectives and progressing stage by stage towards the representation of the printed book and final conclusions.

The project's objective was to create a conventional picture book, where the illustrations, type and empty space surrounding them form a coherent whole and an aesthetic final product. Another objective was to further improve my skills in realistic illustration.

Keywords: Illustration, picture book, layout, animals, children

SISÄLLYS

1 LÄHTÖKOHDAT

1.1 Aiheen valinta	11
1.2 Mikä	12
1.3 Miksi	13
1.4 Esikuvat	14
1.5 Tavoitteet ja haasteet	18

2 TUTKIMUS - INHIMILLISTETTY ELÄINHAHMO LASTENKIRJALLISUUDESSA

2.1 Tutkimuksen menetelmät	21
2.2 Antropomorfismi ja sen ongelma	22
2.3 Ihmisiä simuloivat eläimet	24
2.4 Eläin inhimillistettynä	26
2.5 Eläin vain puhekykyisenä	27
2.6 Eläin eläimenä	28

3 KUVITUSPROSESSI

3.1 Kuvitustyylin määrittely	31
3.2 Luonnosteluvaihe	32
3.3 Kuvitukset	42
3.4 Värit	50

4 KUVISTA KIRJAKSI

4.1 Formaatti	53
4.2 Typografia	54
4.3 Taitto	58
4.4 Valmis kirja	66

5 LOPUKSI

5.1 Itsearviointi ja pohdintaa	69
5.2 Lähteet	70
5.3 Liite	72

1.1 AIHEEN VALINTA

Tiesin opintojeni alusta alkaen, että opinnäytetyöni pääpaino tulisi olemaan kuvituksessa. Kuvittajaidentiteettini vahvistaminen alkoi jo varhaisessa iässä verrattuna graafisen suunnittelijan identiteettiin, ja jo opiskelun alkaessa tiesin määrittäväni itseni tulevaisuudessa ensisijaisesti kuvittajana ja toiseksi graafisena suunnittelijana. Halusin kuitenkin liittää kuvituksen myös graafiseen suunnitteluun, koska mielenkiintoni graafista suunnittelua kohtaan on vain kasvanut opintojen myötä. Tiesin jatkavani graafisen suunnittelun parissa opintojen jälkeenkin, joten ratkaisu yhdistää molemmat tuntui järkevältä. Eniten tunsin kiinnostusta taiton suunnitteluun ja kuvien ja tekstin suhteeseen, ja opinnäytetyön aiheeksi jonkinlaisen teksti- ja kuvakokonaisuuden suunnittelu ja taittaminen tuntui mielekkäältä. Koska olin kiinnostunut sekä verkkomateriaalien että painomateriaalien suunnittelusta, jätin vielä avoimeksi sen, suunnittelisinko taiton esimerkiksi verkkosivuille vai painettavaan teokseen.

Varsinainen aihe alkoi muodostumaan opiskelujen puolivälissä. Taitosta kiinnostuttuani olin aloittanut minua viehättävien kirjojen ja lehtien keräilemisen. Näistä useimmat olivat kuvitettuja luontokirjoja, eläinkirjoja tai eläinaiheisia satukirjoja. Suurin osa kirjoista oli julkaistu ensimmäisen kerran 1900-luvun alkupuolella tai puolivälin tienoilla, ja niiden taitto ja typografia oli nykyhetken kirjoihin verrattuna konventionaalista ja ei modernilla tavalla kokeilevaa. Kirjojen sisältö ja ulkoasu heijasti omia mieltymyksiäni sekä kuvituksessa että graafisessa suunnittelussa. Suosin satukirjoissa realistisia ja yksityiskohtaisia kuvituksia, joissa näkyi aiheisiin perehtyminen ympäristö- ja hahmokuvausten biologisessa tarkkuudessa. Typografia oli näissä kirjoissa useimmiten selkeää ja yksinkertaista, ja kirjasintyypit vahvapääteistä antiikvaa. Faktapohjaisissa luontokirjoissa pidin järjestelmällisesti organisoidusta taitosta, yksinkertaisesta ja selkeästä typografiasta sekä huolellisesti tehdyistä tieteellisistä kuvituksista.

Keräilemäni kirjat olivat sellaisia, joiden kaltaisia halusin itsekin tehdä ja joiden kuvittajia ihailin ja joiden tasolle pyrin. Päätin näiden kirjojen inspiroimana tehdä opinnäytetyönäni kirjan, joka olisi klassisen kaunis teos jossa kuvat, teksti ja niitä ympäröivä tyhjä tila ovat harmoniassa keskenään. Halusin tehdä modernien ja kokeilevien lastenkirjojen vastapainoksi lapsille suunnatun kirjan, jossa kuvitukset on piirretty perinteisesti käsin ja taitto ja typografia on konventioita noudattavaa ja yksinkertaista. Haluni oli tuoda klassisten lastenkirjojen estetiikkaa esille.

1.2 MIKÄ

Kirjallisten esikuvieni sekä luontokeskeisten kuvitusaiheideni inspiroimana tein lapsille suunnatun kuvakirjan Suomessa esiintyvistä eläimistä, linnuista, kasveista ja sienistä. Kuvitukset ovat realistisia, eli asiat esitettäisiin niissä sellaisina, kuin ne todennukaisesti ovat. Kirja taitettiin käsikirjan kaltaiseksi, jotta se ulkoisesti muistuttaisi sen esikuvina olleita luontokirjoja. Valitsin sen kohderyhmäksi 5-7-vuotiaat, koska se mahdollisti tehdä kuvituksista yksityiskohtaisia ja enemmän oppikirjan tyyliin sopivia. Pienimmille lapsille kirja ei ole ensisijaisesti suunnattu, sillä Hatvan (vuosiluku, sivunro) mukaan he katsovat monimutkaista kuvaa yksityiskohdissa harhaillen ja sen tähden aiheen hahmottaminen voi olla vaikeampaa.

Halusin myös säilyttää täyden vapauden kirjan sisällön suunnittelussa, joten päätin kirjoittaa siinä käytettävät tekstit itse. Tekstit ovat lyhyitä faktapohjaisia lauseita, mutta kohderyhmää ajatellen niiden ei tarvinnut olla liian monimutkaisia. Tämä helpotti osuuttani tekstin kirjoittajana. Halusin kuitenkin, että teksti olisi miellyttävää lukea ja kuunnella, eikä suoraan tietokirjasta kopioitua. Siksi päädyin kirjoittamaan rytmikkäitä lauseita tietokirjatekstin sijaan.

Koska kirja on lapsille suunnattu ja käsikirjamainen, sen formaatti on pienikokoinen. Valitsin kirjaan tulevat asiat sen perusteella, että nekin ovat luonnossa pieniä ja ne voisi piirtää miltei ruohonjuuritasolta. Tämän myötä päätin nimetä kirjan Pieneksi luontokirjaksi.

Kirjan eläimiksi valitsin metsähiiren, karpän, siilin, oravan, jäniksen ja ketun. Linnut ovat varpunen, harakka, talitiainen ja viirupöllö. Kasvit ovat apila, metsätähti, mustikka, puolukka, niittyleinikki ja päivänkakkara. Sienet ovat karpässieni ja herkkutatti.

1.3 MIKSI

Henkilökohtaiset mieltymykset kuvittamisessa eivät olleet ainoa syy, miksi halusin tehdä eläinkirjan nimenomaan realistisilla kuvituksilla. Kuvitin eläimet todennukaisiksi vastapainoksi lasten- ja nuortenkirjallisuuden inhimillistetyille eläimille. Maailmassa on paljon lastenkirjoja, joissa eläimet ovat äärimmäisen ihmisenkaltaistettuja ja niiden rooli luonnossa voi hämärtyä lapselle. Havaitsin, että myös inspiraationani käyttämissä satukirjoissa eläimet olivat lähes aina hyvin pitkälle inhimillistettyjä. Osa eläimistä käytti vaatteita ja osa käyttäytyi muilla tavoin ihmismäisesti.

Koska useissa lastenkirjoissa eläimet, niiden väliset suhteet ja ympäristö kuvataan usein epäluonnollisina, käsitys luonnonvaraisista eläimistä ja niiden olemuksesta voi vääristyä. Omassa kirjassani eläimet ovat vain eläiminä, eikä niille annettu inhimillisiä piirteitä ja ne kuvitettiin niille ominaiseen ympäristöön. Tarkoitus oli antaa lapselle todennukainen kuva eläimistä, niiden ulkonäöstä, tyypillisistä käyttäytymisen piirteistä ja ympäristöstä yksinkertaisen lastenkirjan varjolla.

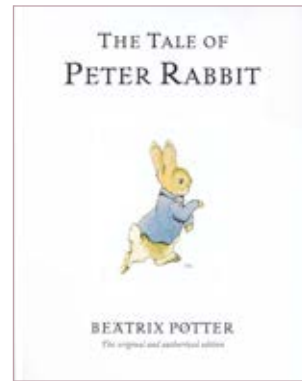

1.4 ESIKUVAT

Seuraavat kirjat toimivat opinnäytetyön inspiraationa sekä kuvituksessa että typografiassa.

Beatrix Potter
The Tale of Peter Rabbit
2002, Penguin Group

Beatrix Potter
Petteri Kaniinin satumailma
2012, Otava

Jill Barklem
Tiheikön väen perheonnea
1999, WSOY

Jill Barklem
Tiheikön väen vuodenaajat
1996, WSOY

Hermann Heinzel & Martin Woodcock
Euroopan lintuopas: Pieni käsikirja
1985, WSOY

Anna-Liisa Laurila
Sienestäjän tietokirja
1984, Valitut Palat

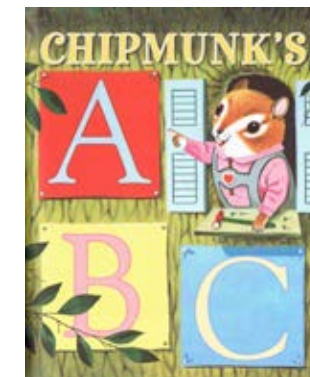
Majaliisa Kauppinen
Tilli Mössönpoika
1983, Sanoma

Majaliisa Kauppinen
Mössö Urhoollinen
1981, Sanoma

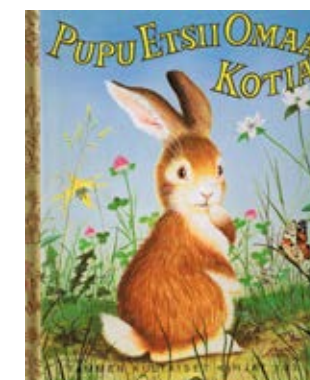
Richard Scarry
Little Golden Book Favourites by Richard Scarry: Good Night Little Bear, Chipmunk's ABC, The Bunny Book
2008, Golden Books

Ole Risom
I am a Bunny
2004, Golden Books

Margaret Wise Brown
Pupu etsii omaa kotia
2011, Tammi

Brian & Cynthia Paterson
Ryöstö Vähä-Kettulassa
1987, WSOY

N is for net.
Chipmunk catches butterflies in his net.
Then he lets them go.

1.5 TAVOITTEET JA HAASTEET

Ensisijaisena tavoitteena oli tehdä kuvakirja, jossa kuvitukset, typografia ja niitä ympäröivä tyhjä tila tukevat toisiaan tasapainoisesti ja muodostavat hallitun kokonaisuuden. Tavoitteena oli myös tehdä esteettinen teos joka muistuttaisi ulkonäöltään vanhoja käsikirjoja ja luonto-oppaita. Kirjan kuvitusten, typografian ja taiton tyylin tulisi vahvistaa tätä mielikuvaa. Kuvitusten piti myös muodostaa tyyllisesti ja teknisesti yhtenäinen kokonaisuus. Itse kuvituksia ja niiden tyyliä ajatellen tavoitteena oli kehittää osaamistani realismissa ja venyttää osaaminen äärimmilleen.

Työn päällimmäinen haaste oli hallita itsenäisesti laaja työkokonaisuus, johon kuului kirjan kuvittaminen, tekstien kirjoittaminen sekä typografian ja taiton suunnittelu. Haaste oli myös se, että työ etenisi johdonmukaisesti ja ajallaan.

Tutkimuksen kohteena on eläinhahmojen inhimillistäminen lasten- ja nuortenkirjoissa, ja se, miten antropomorfiset eläimet voivat antaa lapsille vääristyneitä mielikuvia luonnonvaraisista eläimistä. Tutkimus on tehty perustelemaan valinta tehdä opinnäytetyönä kirja eläimistä todenmukaisilla kuvituksilla ja miksi sen tekeminen on koettu tarpeelliseksi. Tutkimus on suoritettu perehtymällä 1900-luvun tunnetuimpiin lasten- ja nuortenkirjoihin jossa eläimet ovat pääosassa, ja lukemalla aiheeseen liittyviä artikkeleja ja aiemmin kirjoitettuja tutkimuksia ja hyödyntämällä niitä tutkimuksessa. Tietoa on kerätty sekä sähköisistä että paperisista julkaisuista, jotka on lueteltu lähdeluettelossa. Kaikki tutkimukseen liittyvä englanninkielinen aineisto on käännetty itse ja termit on tarkastettu.

Kissahahmoja Beatrix Potterin kirjasta *Petteri Kaninin satumaailma*

2.2 ANTROPOMORFISMI JA SEN ONGELMA

Puhuvat eläimet ja olennot ovat yleinen teema mytologiassa ja kansanperinteessä, mutta erityisesti niitä esiintyy lastenkirjallisuudessa. Fiktiiviset puhuvat eläimet kuvataan usein antropomorfistisina eli ihmisenkaltaistettuina, jolloin hahmon ulkomuoto on eläimen mutta sillä on myös inhimillisiä ominaisuuksia. Antropomorfismista on puhe silloin, kun eläimelle tai asialle annetaan inhimillinen piirre (Burke ja Copenhaver 2004, 207). Puhuvien eläinhahmojen käytössä yhdistetään eläimen tavonmaiset ominaisuudet ihmismäiseen käytökseen yleensä viihdytys- tai opetusmielessä. Tyypillinen esimerkki ihmisenkaltaistamisesta ovat lastenkirjojen, sarjakuvien ja animaatioiden eläinhahmot, kuten Gösta Knutssonin Pekka Töpöhäntä (Pelle Svanslös).

Demonstroimalla ihmisyyden virheitä, heikkouksia ja hyveitä eläinten esittäminä, tarinat joissa on mukana antropomorfistisia hahmoja – eli puhuvia eläimiä – voivat tarjota lukijoille laajempaa ymmärrystä ihmisen psykologiasta ja käyttäytymisestä. Eläimet ja eläinhahmot vetoavat erityisesti lapsiin viehättävillä ulkomuodoillaan ja ystävällisillä luonteenpiirteillään. Lapset voivat pitää samaistumista eläimiin helpompina kuin ihmisiin, ja siksi he asettuvat helpommin antropomorfististen hahmojen asemaan. (Foster, 2006)

Vaikka lapsille suunnatut eläinsadut viihdyttävät ja viehättävät, ne voivat myös antaa eläimistä epäluonnollisen kuvan: Karhuja pukeutuneina housuihin, hattupäisiä korppeja, nurmea leikkaavia ankoja, taloissa asuvia oravia jne. Huomattava oppimisen tapa sisällytettynä tämän tyyppiin kohtauksiin luonnon kanssa on oppia assosioimaan sanoja pareissa (Stevenson 1972, 388). Tällaisessa oppimisen tavassa, sanat jotka ilmaantuvat yhdessä säännöllisesti assosioituvat keskenään. Näin lapset oppivat ovelasta ketusta, isosta pahasta sudesta, hitaasta kilpikonnasta tai ystävällisestä kaniinista. Nämä adjektiivit saattavat itse asiassa ilmentää antropomorfismin peruskiveä. (More 1977)

Epäsuora, kirjallisuuden kautta tuleva kosketus luontoon voi hyvinkin olla lapsen tärkein luontokokemusten lähde varhaisessa iässä. Lapsella, joka kasvaa kaupungissa voi olla rajoitetut mahdollisuudet erityyppisille luontokokemuksille, mutta mahdollisuudet epäsuoraan kosketukseen luonnon kanssa ovat käytännössä rajattomat. Vaikka suuri osa lastenkirjallisuudesta liittyy eläimiin ei ole fiktiota, jotkin tutkimukset ovat osoittaneet että lapset suosivat fantasiaa faktan sijaan saduissaan. Tämä voi odotettavasti lisätä informatiivisen tarkkuuden ongelmaa lasten lastenkirjallisuuden kautta saamassa tiedossa. (More 1977) Lastenkirjallisuudessa eläimille tyypillisempää on ihmismäinen ja epäluonnollinen käytös, mikä viihdyttää ja opettaa lasta hänelle tutusta maailmasta mielenkiintoisten ja monimuotoisten hahmojen avulla, mutta mielikuva luonnonvaraisesta eläimestä voi jäädä epämääräiseksi tai virheelliseksi.

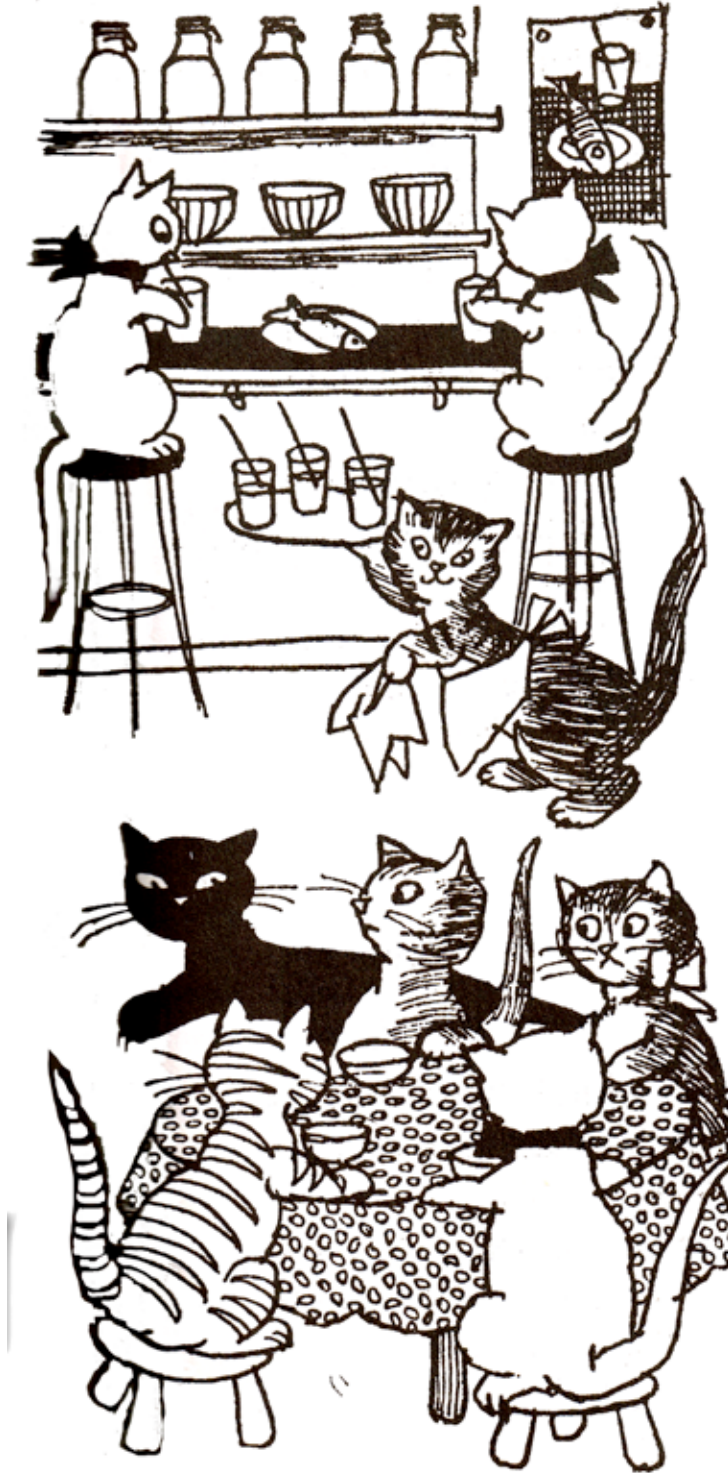
Moren mukaan Arbuthnot (1957, 1969) esittää, että eläinsaduissa esiintyvät eläimet voidaan luokitella kolmeen

kategoriaan: Ihminen eläimenä, eläimet eläiminä mutta puhekykyisinä, ja eläimet eläiminä. Itse tarkentaisin luokan näin: Ensimmäinen luokka on eläimet, jotka simuloivat ihmisiä. Toinen luokka on eläimet inhimillistettyinä eli puhekykyisinä ja muita ihmismäisiä ominaisuuksia omaavina, mutta enemmän eläiminä kuin ihmisinä. Kolmas luokka on eläimet eläiminä mutta puhe- ja ajattelukykyisinä ilman muita ihmismäisiä ominaisuuksia. Neljäs ja viimeinen luokka on eläimet eläiminä. Jaoin siis kahteen eri kategoriaan puhuvat eläimet, joilla on muita ihmismäisiä taitoja, ja puhuvat eläimet, joilla ei ole muita ihmismäisiä taitoja. Nämä erot vaikuttavat ratkaisevasti niiden satujen luonteisiin, joissa esiintyvät eläinhahmot edustavat jompaakumpaa kategoriaa.

Seuraavaksi tarkastelen näitä kategorioita Moren, Fosterin ja Laakson näkökulmasta ja omien havaintojeni kautta.

(Yllä ja seur. sivulla)
Iben Clanten kuvituksia
kirjasta Pekka Töpöhäntä.

2.2 IHMISIÄ SIMULOIVAT ELÄIMET

Eläintarinat, joissa eläimet ovat äärimmilleen ihmisenkaltaistettuja, ovat vanhimpia puhuvia eläinhahmoja koskevia kertomuksia. Tällaisia tarinoita ovat esimerkiksi Aisopoksen eläintarinat, Kenneth Grahamen *Kaislikossa suhisee* (1908, *The Wind in the Willows*) ja nykyajan kirjoista esimerkiksi Richard Scarryn ja Mauri Kunnaksen sadut. Tämän tyyppisissä saduissa eläimet keskustelevat toistensa kanssa ja altistuvat samoille virheille, heikkouksille ja hyveille kuten ihmiset (More 1977). Saduissa, joissa eläimet simuloivat ihmisiä, hahmoilla ei ulkoisen olemuksen lisäksi yleensä ole muita eläimellisiä attribuutteja. Eläinten käyttäytyminen ei siis juuri poikkea ihmisen käyttäytymisestä.

Richard Scarryn kirjoissa eläinhahmot ovat kaikenkokoisia ja -muotoisia, kuten ihmiset. Kuten ihmisillä, niillä on erilaisia kiinnostuksenkohteita, harrastuksia, ammatteja ja tapoja. Ihmisiä simuloivat eläimet ovat keino opettaa lapsille ihmisistä ja ihmisten erilaisuudesta, koska erinäköisiä eläinlajeja on lukuisia ja eläinten ulkoiset piirteet tekevät niistä ilmeikkäitä ja mielenkiintoisia katsoa ihmishahmoihin verrattuina. Lisäksi, kun sadun yhteisö koostuu erilaisista puhuvista eläimistä, lapsi ymmärtää erilaisuuden metaforan jo varhaisessa iässä vaikka hän ei välttämättä arjessa kohtaisikaan useita eri etnisten ryhmien edustajia. Eläinten erilaisia ulkoisia ja lajille tyypillisiä ominaisuuksia myös hyödynnetään saduissa, joissa eläimet esiintyvät ihmisinä. Tämän voi huomata esimerkiksi ammatinkuvauksissa; Scarryn kirjassa *Iloinen sanakirja*; uudistettu laitos: *Uusi iloinen sanakirja* (1963, *The Best Word Book Ever*) mursu on kuvattu hammashoitajana, koska sillä on isot syöksyhampaat. Kaniinit taas ovat hyviä juoksukilpailuissa, koska luonnossakin jäniseläinten ruumiinrakenne on soveltunut nopeaan juoksemiseen.

More epäilee että tällaiset sadut ovat nuorimpien lasten suosimia mahdollisesti siksi, että he voivat tunnistaa aikuisten tuttuja, ehkä hieman stereotyyppisiä luonteenpiirteitä satujen hahmoista. Scarryn kirjoissa kissaäiti valmistaa ruokaa hellan äärellä, poliisikoira ohjaa liikennettä ja kommentaa autoilijoita, ja virtahepo-opettaja opettaa lapsia ja toruu tuhmia oppilaita. Itse pidän olennaisena myös sitä, että lapset voivat myös samaistua satujen eläinlapsihahmoihin, jotka tekevät paljon sellaisia asioita kuin lapset itse, kuten Scarryn pihaleikkijä leikkivät kissanpojat ja Jill Barklemin puron varrella seikkailevat hiiret *Tiheikön väki*-kirjasarjassa (*Brambly Hedge*).

Sadut, joissa eläinhahmot elävät sivistyneissä yhteisöissä keskenään ja hoitavat tavallisia arjen askareita, ovat lapselle helposti lähestyttäviä sillä ne muistuttavat lasta hänen oman arkensa tutuista asioista ja henkilöistä. Eläimellisten piirteidensä nojalla hahmot voivat ilmaista lapsekkaita tunteita ja käyttäytymismalleja. Lisäksi, Fosterin mukaan, mitä ihmismäisempiä nämä eläinhahmot ovat, sitä vähemmän toivottavaa on ihmishahmojen lisääminen satuun sillä se raittaisi eläinyhteisön illuusiota. Eläimet ovat tämäntyyppi-

sissä saduissa keino tarkastella ihmisiä, eläimelliset piirteet ulkoisia lukuun ottamatta ovat sinällään toisarvoisia.

hammashoitaja

Nuku ensin unta syvää, herää sitten päivään hyvään.

sanomalehti

lukea

piirtää ja kirjoittaa

Mutta mitä! Äitihän jo nukkuu! Hyvää yötä, äiti!

kuvakirja

(Yllä ja seur. sivulla)
Jill Barklemin *Tiheikön väki*-sarjan hahmoja ja Richard Scarryn eläinhahmoja kirjoista *Uusi iloinen sanakirja* ja *Iloinen esikoulu*

2.3 ELÄIN INHIMILLISTETTYNÄ

Tämän tyyppisissä saduissa eläimillä on inhimillisiä piirteitä, mutta ne eivät suoraan simuloi ihmisiä. Ne osaavat puhua ja sosialisoida toisten eläinlajien kanssa. Ne eivät aja autoja tai asu taloissa, vaan luonnonmukaisemmassa ympäristössä. Tosin niiden pesissä ja luolissa voi olla esimerkiksi sänky tai ikkuna, ja osa eläimistä saattaa pukeutua joihinkin vaatekapaleisiin ja osa ei. Näissä saduissa eläimistä ei yleensä käytetä persoonanominia hän vaan eläimistä puhutaan sanoilla se ja ne. Tämä on havaittavissa yleensä jonkinasteista biologista tarkkuutta tavoittelevissa saduissa (Laakso, Lahtinen, Heikkilä-Halttunen, 2011, 238). Näiden satujen eläimillä on useimmiten myös luonnonmukaisempi suhtautuminen toisiin eläinlajeihin. Esimerkiksi Beatrix Potterin tarinassa *Rosina Ankanen maailmalla* (1908, *The Tale of Jemima Puddle-Duck*) ahne kettu houkuttelee sinisilmäisen ankaamon hautomaan heinävaajaansa, aikomuksenaan syödä hyväuskoinen anka.

Eläinsadut, joissa eläimillä on inhimillisiä attribuutteja, ovat eläinfantasian jossa eläinhahmot simuloivat ihmisiä ja ekologisesti tiedostavan eläinfantasian välimuoto. Näissä saduissa eläimillä on sekä ihmismäisiä että eläimellisiä luonteenpiirteitä, joten ne asettuvat ihmisen ja eläimen, "kulttuurin ja luonnon välimaastoon". Beatrix Potterin klassikkosatu *Petteri Kaniinin* (1902, *The Tale of Peter Rabbit*) nimikkohahmo on kaniini, jolla on tunnusomainen sininen takki ja pienet kaniininjalkoihin sopivat kengät, mutta joka kuitenkin käyttäytyy kaniinien luonteelle ominaisin tavoin esimerkiksi varastamalla kasvimaalta porkkanoita ja liikkumalla neljällä jalalla.

Tämänkaltaisten satujen lukijakunta on edelleen nuorta, mutta Fosterin mukaan mitä enemmän eläimellisiä piirteitä sadun hahmoilla alkaa olla, sitä vanhempia lukijat yleensä ovat. Arvelisin tämän johtuvan siitä, että näissä saduissa kiinnitetään enemmän huomiota eläinten luonteenpiirteiden ja ympäristön tarkemmassa kuvauksessa. Lisäksi juonet ovat yleensä monimutkaisempia kuin saduissa, joissa hahmot ovat ihmisiä eläinten muodossa. Eläinten käytöksen ymmärtäminen vaatii myös jonkinlaista ennakkokäsitystä saduissa vaikuttavista eläimistä, sillä joissain saduissa esimerkiksi niiden vihamielistä käyttäytymistä toisiaan kohtaa ei selitetä, sillä "niin vain on".

(Oikealla)
Beatrix Potterin eläinhahmoja kokoelmateoksesta *Petteri Kaniinin satumaailma*

2.4 ELÄIN VAIN PUHEKYKYISENÄ

Näissä saduissa eläinten ulkomuoto on kuvattu yleensä hyvin biologisen tarkasti. Eläimiä ei esitetä ihmisten allegorioina vaan eläiminä, eivätkä tarinoissa kuvatut tapahtumat koske ihmisiä vaan eläimiä. Tämän tyyppisiä tarinoita voidaan kutsua ekologisesti tiedostavaksi eläinfantasiaksi (Laakso, Lahtinen, Heikkilä-Halttunen 2011, 235), sillä niissä pyritään useimmiten kuvaamaan eläimet, niiden toimet ja ympäristö mahdollisimman todenmukaisesti. Fantasian piirre tulee eläimien puhekyvystä. Eläimet käyttäytyvät lajilleen ominaisin tavoin, ja vuorovaikutus toisten eläinlajien kanssa kuvataan lajikohtaisesti riippuen siitä, miten ne käyttäytyvät keskenään luonnossa. Eläinlajeja, joiden tyypilliset olosuhteet eriyvät toisistaan siten, etteivät lajit kohtaa toisiaan luonnossa, eivät myöskään yleensä kohtaa tämän tyyppisissä saduissa.

Richard Adamsin klassikkoromaanissa *Ruohometsän kansa* (1972, *Watership Down*) villikaniinien käyttäytymistä kuvataan hyvin todenmukaisesti ja yksityiskohtaisesti. Niillä ei ole muita inhimillisiä attribuutteja, lukuun ottamatta kykyä ajatella ja keskustella hyvin kehittyneellä kielellä toimistaan. *Ruohometsän kansassa* pysytään hyvin tiukasti biologisissa tosiasioissa. Vastaavanlaiset sadut eivät myös ole ihmiskeskeisiä, toisin kuin sadut joissa eläimet simuloivat ihmisiä. Näissä saduissa ihmiset näyttävät useimmiten epäluonnollisina, kun eläinten näkökulmasta on kyse.

Teokset, jossa eläinhahmot osaavat puhua mutta niillä ei ole muita ihmismäisiä ominaisuuksia, tapaavat olla monimutkaisempia juoneltaan ja rikkaampia tekstisisällöltään kuin sadut joissa eläimillä on puheen lisäksi muitakin taitoja. Yleensä kohderyhmä on edellistä kategoriaansa varttuneempaa (Foster 2006).

Kanihahmoja Margaret Wise Brownin kirjassa *Pupu etsii omaa kotta*. Lastenkirjassa eläimet eivät näytä puhekielen lisäksi muita ihmismäisiä taitoja.

2.5 ELÄIN ELÄIMENÄ

Tämän kategorian eläintarinat ovat yleensä kaikista todenmukaisimpia, sillä näissä tarinoissa eläimiltä puuttuu kaikki ihmismäiset attribuutit: ne käyttäytyvät kuten eläimet. Arbutnot uskoo että tämäntyyppisissä saduissa eläimet kuvataan kaikista objektiivisimmin ja todenmukaisimmin. Näissäkin saduissa on kuitenkin tyypillistä, että eläimille annetaan ihmisten luonteenpiirteille ominaisia tunteita kuten iloa, surua ja yksinäisyyttä (More 1977) joita eläimet eivät todellisuudessa kykene tuntemaan. Näissä saduissa usein kuvataan ihmisen ja eläimen suhdetta toisiinsa: esimerkiksi Eric Knightin novelli *Lassie palaa kotiin* (1940, *Lassie Come-Home*) kertoo pojasta ja hänen colliensa ystävyssuhteesta. More mainitsee esimerkkinä tämäntyyppisistä kertomuksista Marjorie Kinnan Rawlingsin romaanin *The Yearling* (1938), jossa nuori poika ottaa lemmikikseen peuran. Usein näissä teoksissa käsitellään myös teemoja, joita nuoremmille lapsille kohdennetuissa eläintarinoissa on harvemmin tai rajoitetummin: esimerkiksi Rawlingsin romaanissa käsitellään kuolemaa peuran ammutuksi tulemisen kautta.

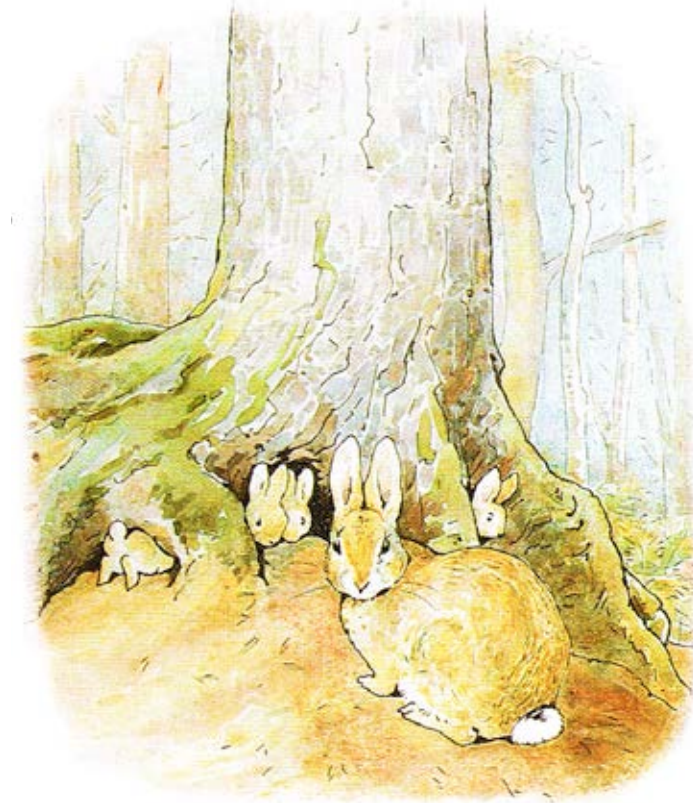
Vaikka puhuvat eläinhahmot ovat hauskoja ja mielenkiintoisia, itse pidän tärkeänä sitä, että lapsilla on myös kirjoja, joissa eläimet esitetään "vain eläiminä". Ajatuksena on siis tarjota realistinen mielikuva eläimistä vähemmän todenmukaisten tarinoiden ohella. Realistinen käsitys eläimistä uskoakseni vahvistaisi niiden kuvittelua myös tarinoissa joissa ne kuvataan muuten epätavallisina. Mielikuva oikeasta eläimestä vääristyisi vähemmän, kun lapsi on saanut eläimestä käsitystä siitä realistisemmin kerrotavan kirjan kautta – yksi tällainen kirja on Kaija Pakkasen ja Maija Karman vuonna 1992 ilmestynyt *Iloinen Luontokirja*. Tämänkaltaisten kirjojen merkitystä voisi korostaa enemmän lapsen mielikuvien kehittämisen kannalta. Toki tietoa välittyy esimerkiksi television avulla, mutta kaikki nykyajan lapset eivät valitse juuri luontodokumenttia nykytelevision laajasta ohjelmatarjonnasta.

Mielekkäintä olisi tietenkin, että lapsi saisi sen oman luontokokemuksensa olemalla suoraan kosketuksissa luonnon kanssa, mutta kaikilla lapsilla ei ole mahdollisuutta päästä kaupungin puistoa kauemmaksi luontoon. Urbaaneissa ympäristöissä eläinten käytös on muokkaantunut kaupunkiin sopivaksi, eivätkä ne käyttäydy täysin samoin kuten luonnossa elävät lajitoverinsa. Ympäristö ei myöskään ole luonnonvaraisille eläimille tyypillinen. Suomen kaupungeissa nämä ongelmat eivät tietenkään näy samalla lailla verrattuna todellisiin suurkaupunkeihin, joista matka koskemattomaan luontoon on huomattavasti pidempi kuin Suomen kaupunkien ytimistä. Silti pääkaupunkiseudulla, jossa iso osa väestöstä asuu, on lapsia joiden käsitys Suomen luonnosta rajoittuu pääkaupunkiseudun sisäpuolelle. Joka tapauksessa tärkeää olisi, että jotkin lastenkirjat tarjoaisivat realistisia mielikuvia luonnosta ja eläimistä vahvistamaan lapsen luontokuvaa riippumatta siitä, pääseekö lapsi usein käymään luonnossa vai ei.

Omassa opinnäytetyökseni tekemässä kirjassa halusin esittää eläimet realistisesti, "vain eläiminä" vastapainoksi lukuisille fantasiapainotteisille eläinkuvauksille. Tavoitteeni oli esittää eläinten ja luonnon pienten yksityiskohtien viehättävyys sellaisenaan, ilman mitään ylimääräisiä kommentteja. Siksi päädyin oppikirjan kaltaiseen kirjaan, joka esittelee suomalaiselle lapselle tutut eläimet riisuttuina ja yksinkertaisesti niille ominaisissa ympäristöissä. En kuitenkaan tahtonut viedä kirjaa liikaa tietokirjojen maailmaan, vaan tietoa eläimistä tarjoaa kuvien ohella lyhyet, rytmikkäät tekstinpätkät.

(Yllä ja seur. sivulla)
Beatrix Potterin eläinhahmoja kokoelmateoksesta *Petteri Kantiinin satumaailma*

3.1 KUVITUSTYYLIN MÄÄRITTELY

Kartuttaessani kuvitusteknistä osaamistani havaitsin omat pyrkimykseni siitä, millaista kuvaa halusin piirtää: orgaanista mutta johdonmukaista ääriiviivaa ja todenmukaisuuden tavoittelua kuvitusten ulosannissa. Mieltymyksiini ei kuulu kuvittaa pelkistäen tai karrikoiden enkä pidä mittasuhteiden vääristämisestä tai venyttämisestä. Tämä vaikutti kokonaisuudessaan opinnäytetyön aiheen valintaan. Tavallaan se on vision epäkypsyttä – koen, että minun on hallittava todellisuus uskottavasti kuvituksissani ennen kuin voin rehellisesti alkaa vääristämään sitä. Vaikka ensisijaisesti kuvittelin tekevänä eläinkirjaa lapsille realistisilla kuvituksilla, kuvitukset ovat myös itsekäs prosessi oppia hallitsemaan todellisten asioiden piirtämistä vielä realistisemmin ja johdonmukaisemmin.

Taiteen termeistä puhuttaessa eläinaiheisissa kuvituksissa tyylini on realismi, jossa pyrin kuvaamaan eläimen tai kasvin todenmukaisesti sellaisina kuin ne ovat. Kuvat ovat todenmukaisuutta tavoittelevia, mutta eivät kuitenkaan naturalistisia, jolloin realismi olisi jyrkempää, tarkempaa ja kaunistelemattomaan luonnonmukaisuuteen pyrkivää. Eläinpiirroksissani varjostus on usein tyyliteltympää ja pelkistetympää kuin naturalismissa, ja piirrosten viiva on luonnollisempaa ja rennompaa.

Koska olen jo pitkään pyrkinyt kuvittamaan todenmukaisesti, päätös tehdä myös eläinkirjan kuvitukset realistisella tyylillä tuli luontevasti. Tavallaan tyylini opinnäytetyöhön tuleviin kuvituksiin oli jo määrittynyt etukäteen, mutta opinnäytetyössä näin tilaisuuden kehittää sitä vielä pidemmälle. Kerätessäni inspiraatiomateriaalia huomasin hakeutuvani realistisesti kuvitettujen lastenkirjojen sekä perinteisten eläin- ja luontotietokirjojen pariin, mikä vahvisti valintaani tehdä jotain samankaltaista. Kuvitustyylini opinnäytetyössä tukee tietokirjojen tieteellisen kuvituksen tyyliä, mutta on tarpeeksi tyyliteltyä ollakseen liian mekaanista lastenkirjaan.

Olellaista tyylin määrittelyssä oli myös se, että halusin tehdä sellaisia eläinkuvituksia lapsille, joista lapset voisivat tunnistaa eläimet ja muodostaa niistä realistiset mielikuvat. Kuvien kautta lapsi opettelee tätä maailmaa ja muodostaa maailmankuvaansa. kuvan avulla lapsi voi oppia tunnistamaan "jotakin joksikin" tai tunnistaa oppimaansa (Hatva 1993, 125). Verrattuina äärimmäisen tyyliteltyihin kuvituksiin, realististen kuvitusten avulla on helppo näyttää lapselle, miltä esimerkiksi jänis näyttää ja millaisessa ympäristössä se oleilee. Vaikka kuvitus ei ole valokuvantarkka, siitä näkee jäniksen ruumiinrakenteen ja mittasuhteet todenmukaisesti verrattuna yksinkertaistettuihin kuvituksiin, joissa eläinten muotoja on siloitettu ja vääristetty. Hatvan (1993, 125) mukaan dokumentin tehtävä on auttaa tunnistamaan käsite, ja minun kirjassani käsitteet ovat erilaisia eläimiä ja kasveja. Monessa tutkimuksessa (värilliset) varjostetut viivapiirrookset on todettu tehokkaaksi tunnistuksen kannalta. Mutta koska teoksen onkin tarkoitus olla oppikirjamainen kuvakirja,

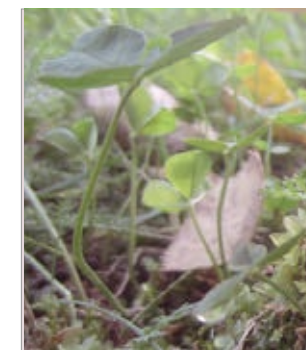
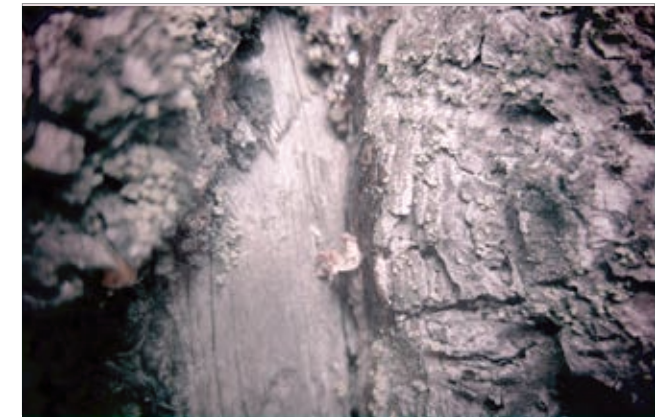
on loogista että kuvitukset ovat realistisia verrattuina muihin lasten kuvakirjoihin.

3.2 LUONNOSTELUVAIHE

Ennen itse luonnosteluprosessia oli olennaista perehtyä kirjan aiheisiin ja muodostaa niistä selkeä käsitys. Aiheita oli tarkasteltava monipuolisesti jotta niitä pystyi ymmärtämään sekä ulkoisesti että sisäisesti – miten esimerkiksi orava liikkuu, miten se istuu, mitä se tekee ollessaan paikallaan, ja miksi se tekee sille tyypillisiä asioita. Mitä sen käytös viestii sen mielenilasta? Mikä on oravan perusolemus? Koska tarkoitukseni oli kuvittaa eläinten ja kasvien mahdollisimman luonnollinen olemus, ei taustatutkimukseksi riittänyt ainoastaan valokuvien tarkastelu.

Pelkkä valokuvien katselu ei riitä kirjan aiheiden muodon ja rakenteen hahmottamisessa, sillä valokuva on kaksiulotteinen tallenne kolmiulotteisesta eläimestä, jossa anatomian tarkastelu tapahtuu vain yhdestä kulmasta. Koko olemuksen hahmottamiseksi oli päästävä tarkastelemaan eläintä mahdollisimman monesta kulmasta, jonka myötä eläimen anatomian oikeinpiirtäminen helpottuu. Oli siis parempi tarkastella montaa eri kuvaa samasta lajista kuin vain yhtä. Kasvien tutkimisessa pelkät kuvat riittävät suhteellisen pitkälle, koska kasvit pysyvät staattisina paikallaan. Eläimistä otetuissa kuvissa liike on pysähtynyt yhteen hetkeen ja loput liikkeestä jää arvion ja mielikuvien varaan.

Tarkka valokuva auttaa hahmottamaan yksityiskohtia eläimestä, mutta luonnollisen liikkeen ymmärtämiseksi on katsottava myös videoita dokumentteja jos eläintä ei pääse tarkastelemaan luonnossa. Kun eläimen muoto ja rakenne oli hahmottunut, saatoinkin hakea videoista erilaisia asentoja, tilanteita ja kuvakulmia elävöittämään uusia luonnoksia. Katsomalla videoita ja luonnostelemalla niissä esiintyvien eläinten liikkeitä etsin sitä lopullista asentoa ja tilannetta, josta tekisin valmiin kuvituksen. Anatomisen korrektiuden lisäksi varmistin myös sen, että kirjani kuvitukset eläimistä eivät olisi liian staattisia.

Luonnosteluvaiheen alussa valokuvasin luonnon yksityiskohtia. Hyödynsin kuvamateriaalia kuvittaessani eläinkuvituksiin kasvillisuutta.

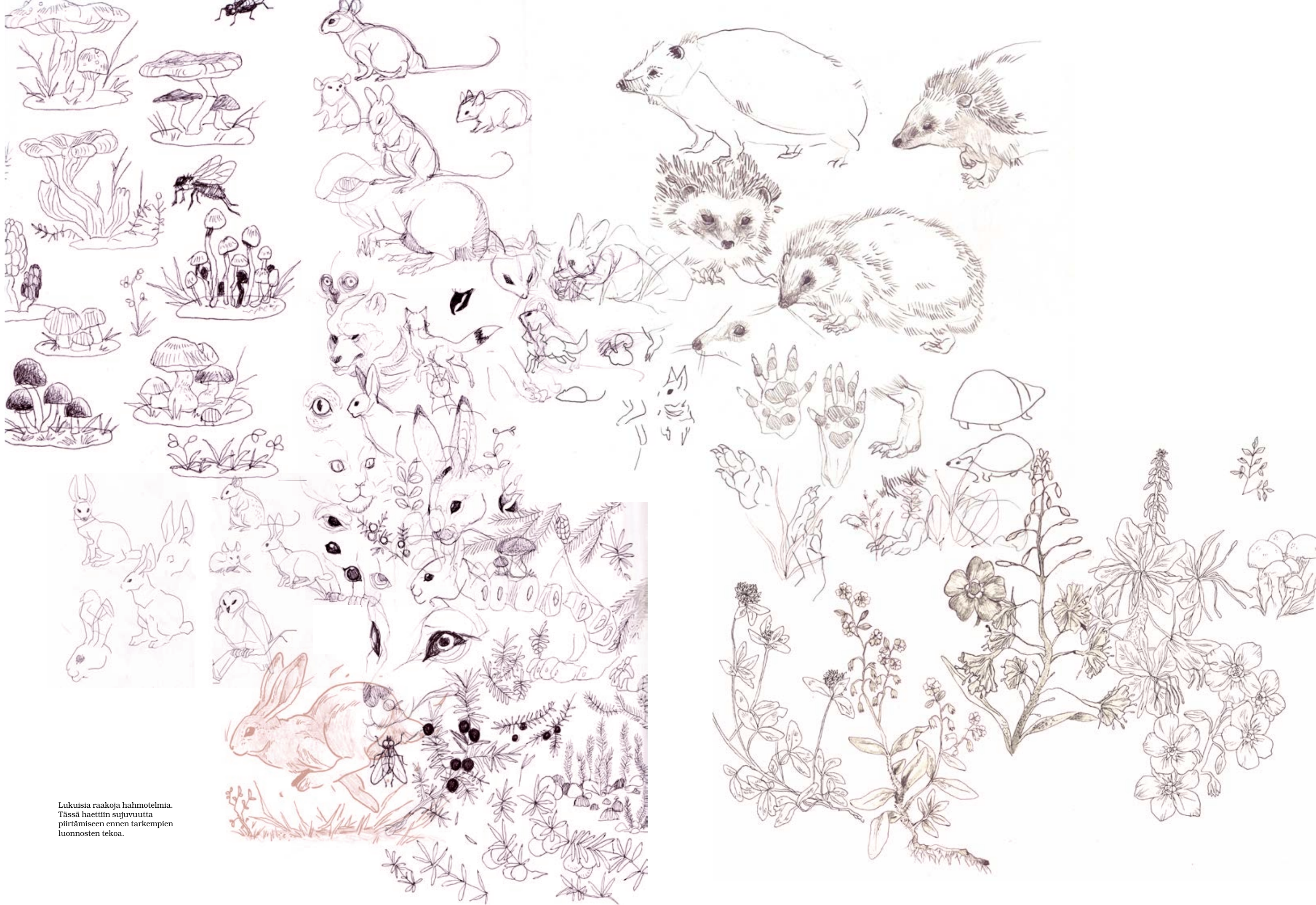
Luonnoksia syntyi nopeasti sen jälkeen, kun olin saanut eläimistä, niiden liikehinnästä ja ympäristöstä riittävän hyvän käsityksen. Keskityin yhteen eläimeen kerrallaan, jota ensin tarkastelin ja luonnostelin, ja siirryin seuraavaan. Luonnokset on ensin hahmoteltu kovalla lyijykynällä, jonka päälle olen piirtänyt yksityiskohdat ohuella tussilla tai mustalla kuulakärkikynällä. Varjostukset on tyylitelty pehmeällä lyijykynällä ja mustalla kuulakärkikynällä.

Luonnosteluvaiheessa varjostuksien ei ollut tarkoitus olla tarkkoja, vaan hain niillä eläimen turkin muotoa ja miten se laskeutuu keholle ja miten valo muotoilee kehon varjoja. Luonnoksien määrä vaihtelee eri eläinten kohdalla riippuen niiden anatomian ja liikehinnän monimutkaisuudesta – esimerkiksi linnut vaativat vähemmän luonnoksia kuin esimerkiksi kärppä ja kettu. Luonnosten määrään vaikutti myös se, miten kokenut olin jo ennestään piirtämään eläintä. Kasvien luonnostelussa oli kyse enemmän hyvän sommittelun löytämisestä, joten luonnokset niistä ovat suurpiirteisempiä verrattuina eläinluonnoksiin.

Vasta kun kaikista kirjaan tulevista aiheista oli selkeät luonnokset alkoi lopullisten kuvien työstäminen. Pitz kertoo kirjassaan *Illustrating Children's Books: History, Technique, Production* (1977, 146) että olennaista kuvitusten tekemisessä on jo luonnosvaiheessa selkeän kokonaisuuden hahmottaminen jotta lopullisista kuvista tulisi yhdenmukaisia. Kuvituksia voidaan alkaa työstämään yksi kerrallaan vasta sitten, kun koko kuvasarja on päätetty ja niistä on jo selkeät luonnokset olemassa. Monen kuvituksen sarjaa tehdessä on vaarana kadottaa kuvien yhtenäisyys jos luonnostelua ei suoriteta kokonaisuutena.

Kasvien rakenteen raakaa hahmottelua.

Lukuisia raakoja hahmotelmia.
Tässä haettiin sujuvuutta
piirtämiseen ennen tarkempien
luonnosten tekoa.

3.3 KUVITUKSET

Varsinaisten kuvitusten työstäminen alkoi heti kun luonnostelu ei vaatinut enää miettimistä. Tässä vaiheessa käsitys kirjaan tulevista eläimistä ja kasveista oli jo niin selkeä, että lopullisen kuvituksen rakentaminen kävi nopeasti verrattuna luonnosteluprosessiin. Olin jo luonnostellessa päätenyt valitsemaan sopivat tavat kuvata eri eläimet ja kasvit, ja nyt jäljellä oli näiden mielikuvien visualisoiminen lopullisiin kuvituksiin.

Kuvituksissa eläimet sijoitettiin ympäristöihin, jossa ne voisivat oleilla. Kuvituksissa eläimet ovat vuorovaikutuksessa erilaisista kasveista ja luonnon elementeistä muodostuvan ympäristönsä kanssa. Kettu astuu puun päälle, hiiri haistaa apilaa, kärppä kiipeää oksalla ja jänis istuu ruohikossa. Ne eivät tee mitään erikoisempaa, koska ne eivät tarvitse suurempia eleitä kertoakseen jotain perusolemuksestaan.

Kuvituksia ei piirretty täyteen yksityiskohtia, jotta viivalla olisi tilaa hengittää. Jokaista karvansuortuvaa tai heinänkortta ei piirretty, koska lopputuloksen ei ollut tarkoitus näyttää liian mekaaniselta. Piirretty ympäristö on samassa tasossa eläimen kanssa: sen edessä ja takana on tyhjä tila, johon ei ole piirretty mitään. Tarkoitus oli tällä tavoin nostaa eläin ja sen lähiympäristö irti taustasta luontokirjojen kuvitusten tapaan. Tyhjä tila ei vie huomiota itse tarkasteltavalta objektilta

ja valkoinen tausta korostaa kuvituksen ääriviivoja, värejä ja muotoja. Koska tavoitteenani oli tehdä oppikirjaa muistuttava kuvakirja, valkoisen taustan käyttäminen kuvituksissa tehostaisi tätä mielikuvaa.

Osasta kuvituksia syntyi useampia versioita ollessani tyytymätön ensimmäisiin versioihin. Haasteena oli pitää kaikki kuvitukset yhtenäisinä ja koska työstin yhtä kuvitusta kerrallaan, havaitsin kuvitustekniikkani kehittyvän kuvien myötä – oivalsin paremman tavan pidellä kynää ja saada sillä aikaan orgaanisesti vaihtelevia viivoja. Ensimmäisissä kuvituksissa viiva oli kontrolloidumpaa ja epävarmuudesta johtuen jäykkää ja karkeaa – oivalluksen jälkeiset kuvitukset olivat vapaampia ja luonnollisia. Koska eron tekniikan kehityksessä huomasin, piirsin osan ensimmäisistä kuvista uudelleen vastaamaan uudempien kuvien tasoa.

Yllä varhainen ja alla lopullinen kuvitus. Ylemmän kuvan paksumpi viiva on kömpelöä, ja liian tummat varjostukset tekevät kuvasta raskaan. Linnut hukkuvat lehtien sekaan. Tekniikka on ollut karkeampaa.

Yllä varhainen ja alla lopullinen kuvitus.
Ylemmän kuvan alareunassa on liikaa yksityiskohtia. Kettu ei nouse esiin taustasta ja sommitelma jää latteaksi. Kasvillisuutta on liikaa. Tekniikka on karkeaa.

Yllä varhainen ja alla lopullinen kuvitus.
Ylempi kuva on suttuinen ja sen viiva on epämääräistä. Linnun ruuminrakenne on virheellinen: sen pää on liian iso ja kaulan käänös on epäselvä.

Kasvikuvituksissa tärkeintä oli anatominen tarkkuus ja sommitelmien luontevuus. Tarkka viiva korostuu kasvikuvituksissa verrattuna eläinkuvituksiin, koska kuvakulma on niissä lähempänä kuin eläinkuvissa. Kasvit on kuvattu kokonaan irti ympäristöstä jotta ne eivät sotkeentuisi taustaan. Kasvit kasvavat kaavamaisesti, joten ne oli piirrettävä astetta mekaanisemmin kuin eläinkuvat joissa on enemmän muunteluvaraa. Tästä huolimatta kasvien sommittelun oli näytettävä sattumanvaraiselta liian harkitun sijaan, sillä yksikään kasvi ei ole identtinen toisen kanssa.

3.4 VÄRIT

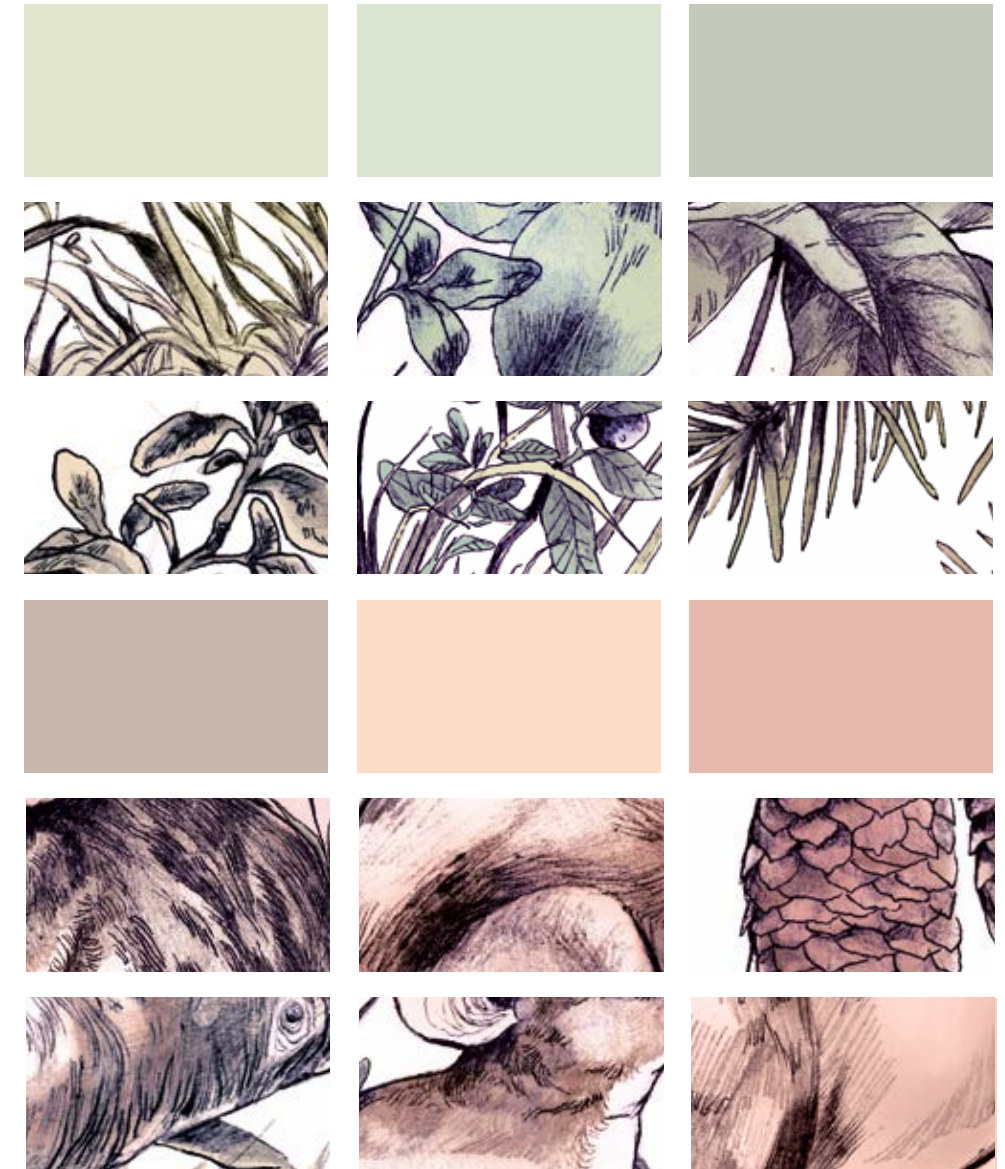
Alkuperäisenä ajatuksena kuvitusten värejä suunnitella oli pitää väripaletti harkittuna, yksinkertaisena ja rajattuna, ja tämä linja pysyi koko väritysprosessin ajan. Kuvituksissa värit tukevat tummaa viivaa, jolla on tarkoitus olla suurempi huomioarvo kuin väreillä. Yksityiskohdat tulevat väritettyjen muotojen sijaan viivasta, ja väri on laveerattu vesivärin tekstuuriin kaltaiseksi ääriviivan ja varjostusten taakse. Viivan jättäminen mustaksi oli tietoinen tyyllinen valinta, jotta sen yksityiskohdat näkyisivät tarkasti ja se loisi vahvan kontrastin vaaleisiin väreihin ja valkoiseen taustaan.

Kuvia ei väritetty perinteisesti käsin sillä digitaalinen väritys palveli yhtä hyvin värien tarkoitusta. Tiukalla aikataululla digitaalinen väritystekniikka takasi varman lopputuloksen ja värejä oli mahdollista muokata tarpeen vaatiessa. Käsin väritetty teos takaisi autenttisemman tunteen kirjan ideologiaa ajatellen "vanhanaikaisuudesta", mutta koska digitaalisella värityksellä on mahdollista imitoida perinteisiä väritystekniikoita, koin että tätä työtä ajatellen oli kannattavampaa värittää kuvat digitaalisesti.

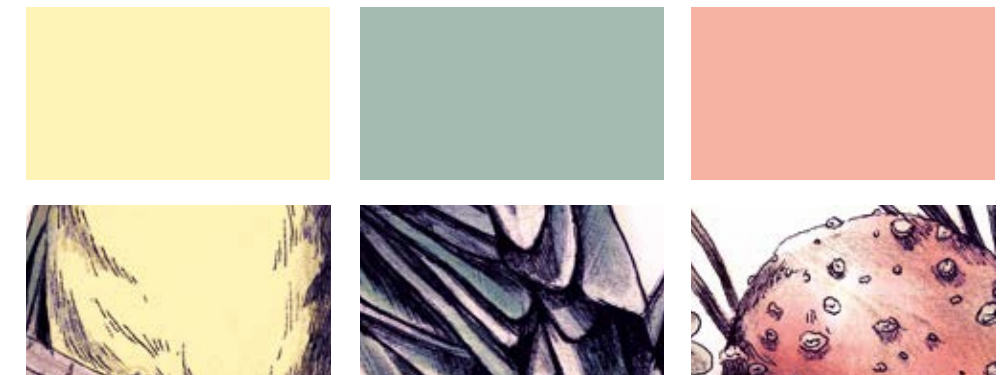
Kuvitusten pääväripaletti koostui murretuista vihreän ja punaisen sävyistä ja kuvasta riippuen muutamista lisäväreistä, kuten keltainen ja sininen. Yhtenäisen ilmeen kannalta valittiin vain muutama sävy edustamaan luonnon jonkinlaisia "yleisvärejä", joita varioitiin kuva- ja aihekohtaisesti. Sävyjen värikylläisyys on alhainen ja hyvin lähellä toisiaan estetiikan vuoksi, ja ajatuksena oli tehdä niistä hieman vanhanaikaisen ja "poispestyn" näköisiä. Valinta värittää kuvitukset suurimmaksi osaksi viileillä sävyillä oli yhtenäisyyden lisäksi tyyllinen ja vastaa tämänhetkisiä mieltymyksiäni luontokuvitusten värityksessä.

Rajoitettu väripaletti teki värityksestä sujuvampaa aikataulun puitteissa, kun esimerkiksi kaikki vihreät oli mahdollista värittää vain muutamalla eri sävyllä. Eläinten turkeissa ja höyhenissä on enemmän väri variaatioita kuin kasveissa, mutta osa sävyeroista syntyy myös varjostusten jäätyä värisävyjen päälle.

Päävärit

Muita värejä

4.1 FORMAATTI

Kirjan formaattia valitessa kirjan luonne määrittä ensisijaisesti sille sopivan koon. "Pieni luontokirja" on pieni, käsikirjamainen lasten kuvakirja, joten sen koon piti vastata näitä mielikuvia. Sen piti olla lapselle kätevän kokoinen kantaa mukana. Alun perin harkitsin formaattia, joka myötäilisi inspiraationani olleiden *Tammen kultaisten kirjojen* (*Little Golden Books*) standardikokoa (171,2 x 202,4 mm), koska kirjojen leveys vaikutti hyvältä vaakasuuntaisia kuvituksiani ajatellen. Kokeiltuani tätä mitoitusta taitossa havaitsin kuitenkin, että kuvitukset vaativat enemmän pystysuuntaista tilaa suhteessa formaatin leveyteen. Taitosta olisi tullut epätasapainoinen, koska vaakasuunnassa kuvan ympärillä oli liikaa tilaa ja ylhäällä liian vähän. Kokeilujen jälkeen päädyin kapeampaan A5-formaattiin (148 x 210 mm) jossa korkeus ja leveys olivat kuvitusten mittasuhteita ajatellen tasapainoisemmat.

KULTAINEN KIRJA
171,2 x 202,4 mm

A5
148 x 210 mm

4.2 TYPOGRAFIA

Pitzin (1977, 151) sanojen mukaan typografia on erittäin tärkeä osatekijä jo pienten lasten kuvakirjoissa, ja siihen tulee kiinnittää erityistä huomiota. Kirjaa voidaan pitää hyvin suunniteltuna kun sen kirjasintyytit on valittu harkiten, niiden pistekoko on tarkoitukseen sopivaa ja tekstimassat on hyvin sijoiteltu ja mitoitettu sivuille. Tekstin ja kuvan välisen suhteen on myös oltava onnistunut jotta ne tukevat toisiaan.

Kirjasintyyppiä valitessa huomioitiin miten ratkaiseva piirre se oli eläinkirjan koko olemuksen luomisessa. Koska tavoitteena oli tehdä klassista kuvatietokirjaa muistuttava teos, piti typografiainkin olla konventionaalista mielikuvan vahvistamiseksi. Kirjan nuorta kohderyhmää ajatellen kirjasintyyppillä oli oltava selkeän muotoiset kirjaimet ja matala kontrasti, jotta sitä olisi miellyttävä ja vaivaton lukea. Näitä osatekijöitä ajatellen oli loogista valita kirjasintyyppiä vahvapäätteinen antiikva, jotka ovat yleisilmeiltään vahvapiirteisiä ja selkeitä. Modernit päätteettömät kirjasintyytit eivät siis olleet vaihtoehto, koska niiden viivat ovat hyvin tasapaksuja ja päätteettömyys tekee niistä vaikealukuisempia.

Inspiraationa käytin tässä taas lastenkirjoja ja luontokirjoja, joiden typografian olin havainnut miellyttäväksi lukea ja kauniiksi katsoa. Pidän näiden kirjojen typografiaa esimerkkinä siitä ihailemastani klassisesta typografiasta, johon kirjassani pyrin. Halusin, että opinnäytetyöni sulautuisi saumattomasti näiden kirjojen joukkoon ja olisi yhteneväinen niiden kanssa. Yhtenä inspiraation lähteenä käytin myös erilaisia opetustauluja, joista monen typografiaa pidin samankaltaisesti klassisen kauniina.

Tutkittuani kirjojen ja taulujen typografiaa havaitsin, että joissain niistä käytettiin kirjasintyyppiä, jossa oli erityisen kauniit helmipäätteet ja vahvapiirteiset kirjaimet. Vertailtuani eri fontteja tunnistin kirjasintyyppin Century-perheen Century Schoolbookiksi. Kyseisen kirjasinperheen muiden Century-perheiden ohella on suunnitellut Morris Fuller Benton vuonna 1919, ja se suunniteltiin erityisesti koulukirjoja varten. Senaikaisten tutkimusten perusteella havaittiin, että lasten oppimista edistämään tarvittiin selväpiirteisiä, suuria kirjaimia. Niinpä Century Schoolbookista tehtiin helppolukuinen ja yleispiirteiltään pehmeä. Lisäksi sen x-korkeus on suurempi kuin muiden Centuryen, kirjaimet hiukan vahvempia ja kirjainvälit suuremmat. Ylä- ja alapidennykset ovat lyhyehköt, ja niiden päissä on vankkapiirteiset, leveät päätteet. Siitä syntyy tasainen, rauhallinen painojälki. (Itkonen 2007, 42)

S is for swing.

T is for telephone.

Q is for quilt.

J is for jump.

G is for Goat.

A is for apple tree.

B is for burrow.

When it rains, I keep dry
under a toadstool.

Pikku Tilli
pysytteli piilossaan
koko päivän, ja
lopulta hän nukahti
sinne.

Then over to
his big furry father
runs the little bear.

“Now, my dears,” said old Mrs.
Rabbit one morning, “you may go
into the fields or down the lane,
but don’t go into Mr. McGregor’s
garden.”

Kaunista antiikvaa lastenkirjoissa. Esimerkit (ylhäältä alas) kirjoista *Chipmunk’s ABC*, *I am a Bunny*, *Tilli Mössörpoika*, *Good Night Little Bear* ja *The Tale of Peter Rabbit*.

Tätä kirjasintyyppiä käytettiin useissa niistä kirjoista ja opetustauluista joiden typografiaa pidin klassisen kauniina, ja sen ulkonäkö miellytti eniten. Pidän sitä myös ideaalisena valintana kirjalleni sen historiaa ajatellen, koska kirjani tuli muistuttaa oppikirjaa. Kokeilin kuitenkin muita kirjasintyyppiä verratakseen niiden ulkonäköä sanoissa ja lauseissa, mutta Century Schoolbookissa näkyi parhaiten kaikki vaatimani ominaisuudet. Siinä oli kauneimmat ja korostetuimmat helmipäätteet ja selkeimmät päteviivat, ja tulosteissa se erottui muista tasapainoisen ulkomuotonsa vuoksi.

Century Schoolbookin myötä löytyi sen uudempi versio New Century Schoolbook. David Berlow kehitti tämän version Century Schoolbookista Linotypelle (Wikipedia 2013). Tämä kirjasintyyppi on muuten hyvin samankaltainen alkuperäisen Century Schoolbookin kanssa, mutta uudemman version kirjainten osat ovat vahvempia ja tummempia. Vierekkäin tarkastellessa ero kirjainten vahvuudessa näkyy selkeästi, ja New Century Schoolbookin kirjainten muodot näkyvät selkeänä ja tummana myös pienemmässä pistekoossa. Pieniä eroja on myös joidenkin päätteiden muodostumisessa. Lopulliseksi kirjasintyyppiä näiden havaintojen jälkeen valikoitui New Century Schoolbook, koska sen aavistuksen verran vahvemmat ja selkeämmät kirjaimet vastasivat parhaiten sitä, miltä halusin kirjani typografian näyttävän. Kaikki kirjan typografiset elementit ovat New Century Schoolbookia.

Century Schoolbook vertailussa muiden fonttien kanssa.

Century Schoolbook

Orava, jänis ja varpunen.

Adobe Caslon

Orava, jänis ja varpunen.

Baskerville

Orava, jänis ja varpunen.

ITC Bookman

Orava, jänis ja varpunen.

ITC Cheltenham

Orava, jänis ja varpunen.

New Century Schoolbook

ABCDEFGHIJKLM
NOPQRSTUVWXYZ
abcdefghijklmn
opqrstuvwxyz

Roman
Italic
Bold
Bold Italic

Vierekkäin aseteltuna ero vahvuudessa on selkeä.

Century Schoolbook

Jänis hyppii hiljaa
heinikossa.

New Century Schoolbook

Jänis hyppii hiljaa
heinikossa.

Vasen Century Schoolbook,
oikea New Century Schoolbook.

jj aa tt

PIENI LUONTOKIRJA

TEKSTI JA KUVITUS
Emmi-Riikka Vartiainen

ELÄIMET
LINNUT
KASVIT & SIENET

VARPUNEN, lintu pikkuinen,
sirkuttaa lepän oksalla.

HIIRI rapistelee niityn laidalla
ruokaa talvivarastoon etsien.

Vikkelä **KÄRPPÄ**
vipeltää ruohikossa
saalista jahdaten.

SILI piikkiselkäinen,
hämärässä hiippailee.

KETTU punaturkkinen
pujahtaa metsän siimekseen
piiloon sukkelaan.

JÄNIS pitkäkorvainen
hyppii hiljaa heinikossa.

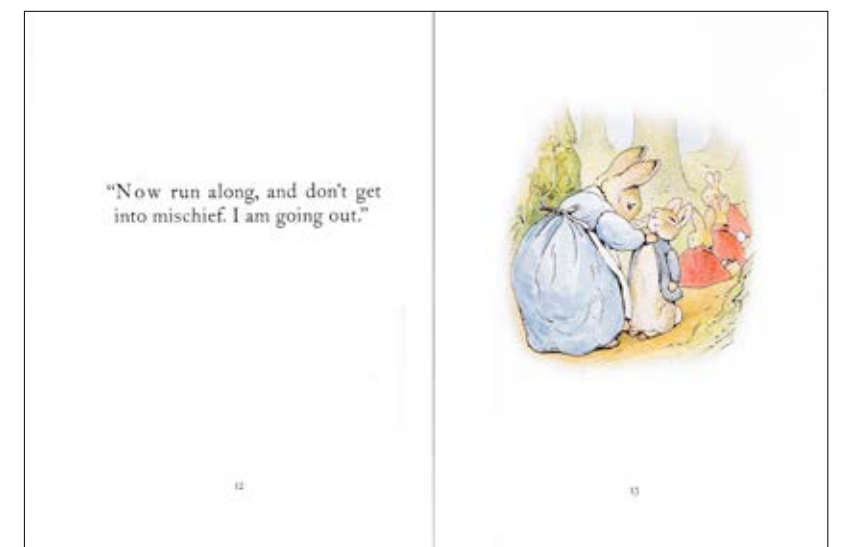
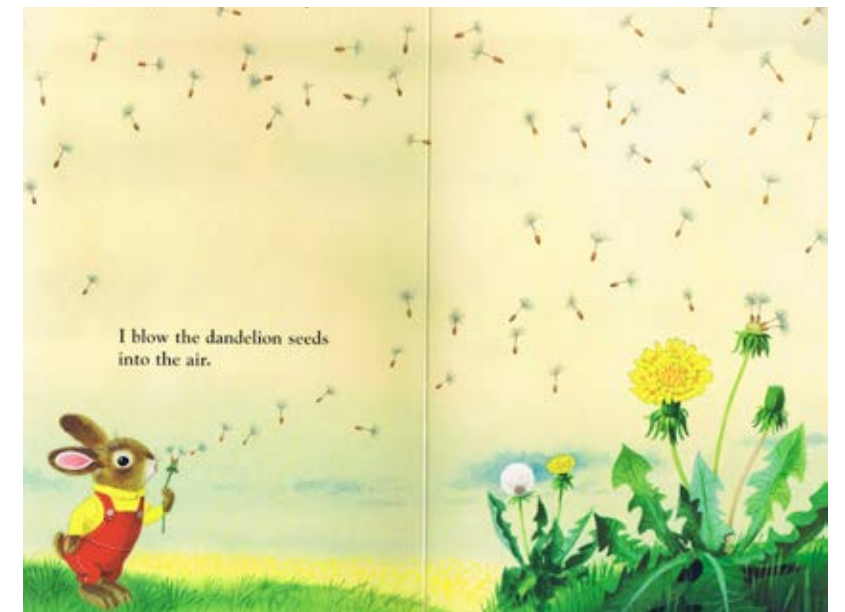
Mustavalkoinen **HARAKKA**
raakkuu puun latvassa.

4.3 TAITTO

Kirjan oppikirjankaltainen tyyli asetti taitolle rajat alusta alkaen. Koska kirjan kuvitukset ovat samankaltaisina toistuva sarja, niiden piti toistua kirjan sivuilla johdonmukaisesti ja samanarvoisesti sijoiteltuina tietokirjojen taiton tapaan.

Sivut ovat puhtaanvalkoisia ja mustan tekstin piste-koko on maltillinen jotta ne toimisivat tehokkaana kontrastina runsaille kuvituksille. Pääpaino on kuvituksissa ja siinä, että niitä voidaan tarkastella häiriöttä ja selkeänä jatkumona. Tämän vuoksi isokokoiset eläinkuvitukset nähdään aukeama kerrallaan, eikä kuvat jatku aukeamien yli seuraavalle. Kuvitus sijoitettiin aina aukeaman toiselle laidalle, ja tekstielementti asetettiin sen vastapuolelle. Rytmittämiseksi puolet vaihtuvat aukeamittain, ja tekstin sijoittelu sivulla vaihtelee kuvan muodosta riippuen. Taitto on tarkoituksella ilmavaa ja yksinkertaista, jotta kuvitukset pääsevät parhaimpiin oikeuksiinsa.

Taiton esikuvia. Ylhäältä alaspäin *Chipmunk's ABC*, *I am a Bunny* ja *The Tale of Peter Rabbit*. Yksinkertaisia tekstielementtejä ja ilmavaa taittoa.

Tekstin ja kuvan suhde aukeamien suunnittelussa huomioidiin niin, että vaikka teksti on vain kuvan lisäosa, niiden sijoittelu tukee toisiaan ja ne ovat keskenään tasapainossa. Tekstimassoja suunniteltaessa kiinnitettiin huomiota siihen miten ne vaikuttavat niiden yhteydessä oleviin kuvituksiin. Kuvitusten teho voi joko kärsiä tai korostua riippuen typografian sijoittelusta. Teksti ja kuvat ovat läheisessä yhteydessä toisiinsa joten niiden on oltava tasapainossa. Koska kirjan tekstielementit ovat pienikokoisia ja kuvitukset suuria, sijoittamalla ne vaihtelevasti vastakkain luodaan sopiva jännite niiden välille. Mielenkiintoa lisää myös kuvan ja tekstin puolien vaihtelu aukeamittain. Vaihtelun avulla katselu ja lukeminen pysyy mielenkiintoisena eikä taiton tarvitse olla turhan monimutkaista.

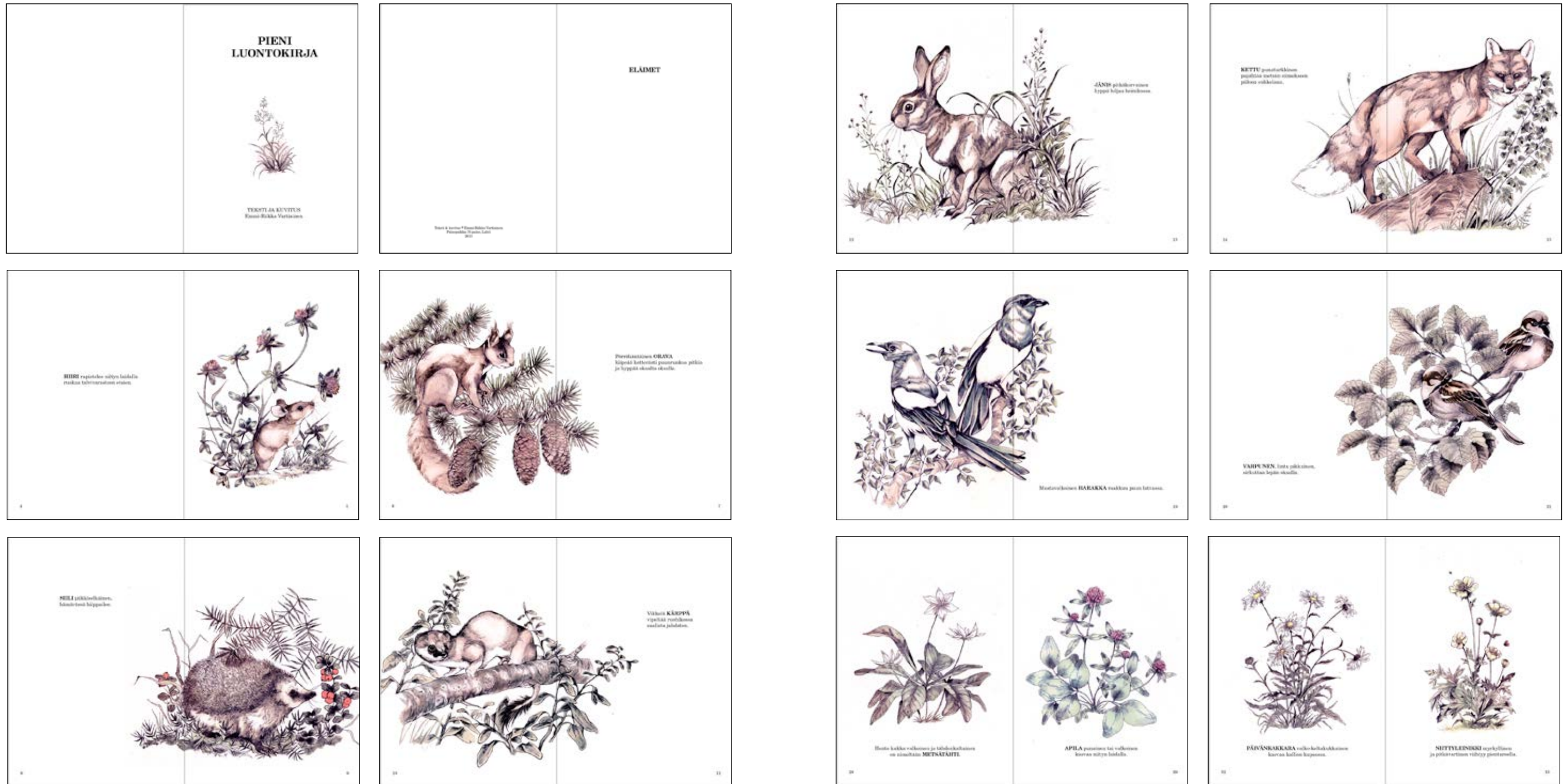
Eläinkuvituksia on yksi per aukeama, koska niiden leveys verrattuna kasvikuviin vaatii enemmän tilaa ja niitä kuuluu tarkastella aukeama kerrallaan. Kasveja on kaksi per aukeama, koska niiden kuvapinta-ala on pienempi ja niiden pystysuuntainen muoto mahdollisti vierekkäin asettelun. Ne ovat myös tarpeeksi samankaltaisia ollakseen vierekkäin ilman, että kummankaan huomioarvo vähenee. Yhtenäisenä linjana jatkuvat kasvikuivat vahvistavat myös mielikuvaa oppikirjojen taitosta pidemmälle, koska eläinkuvissa sijoittelu on hieman vaihtelevampaa katselun rytmittämiseksi.

Kirjan sisältö jaettiin kolmeen eri kategoriaan aiheittain: eläimet, linnut, sekä kasvit ja sienet. Ajatuksena oli jakaa sisältö loogisesti kolmeen eri osaan. Hatvan (1993, 89) mukaan ajattelulle ominaista on jakaa maailma kategorioihin. Jo neljävuotiaat nojaavat vahvasti luokitteluun päättelyprosesseissaan, ja luokittelu auttaa tiedon organisoinnissa kesto-omistuihin. Ilman näitäkin perusteita on loogista ajatella, että lapsille tarkoitettujen eläinkirjan nisäkkäät, linnut ja kasvit on jaettu omiin kategorioihinsa. Luokittelu antaa lapsille sen tiedon, että kirjan nisäkkäät ja linnut kuuluvat luonnostaan eri kategorioihin, onhan niiden ominaisuudet täysin erilaiset. Kirjassa eri kategorioiden nimet on omilla aukeamillaan. Tämä tauottaa muuten tasaisesti samankaltaisia kuvitusaukeamia, koska osastoaukeamissa ei ole muuta kuin kategorian nimi tekstielementtinä.

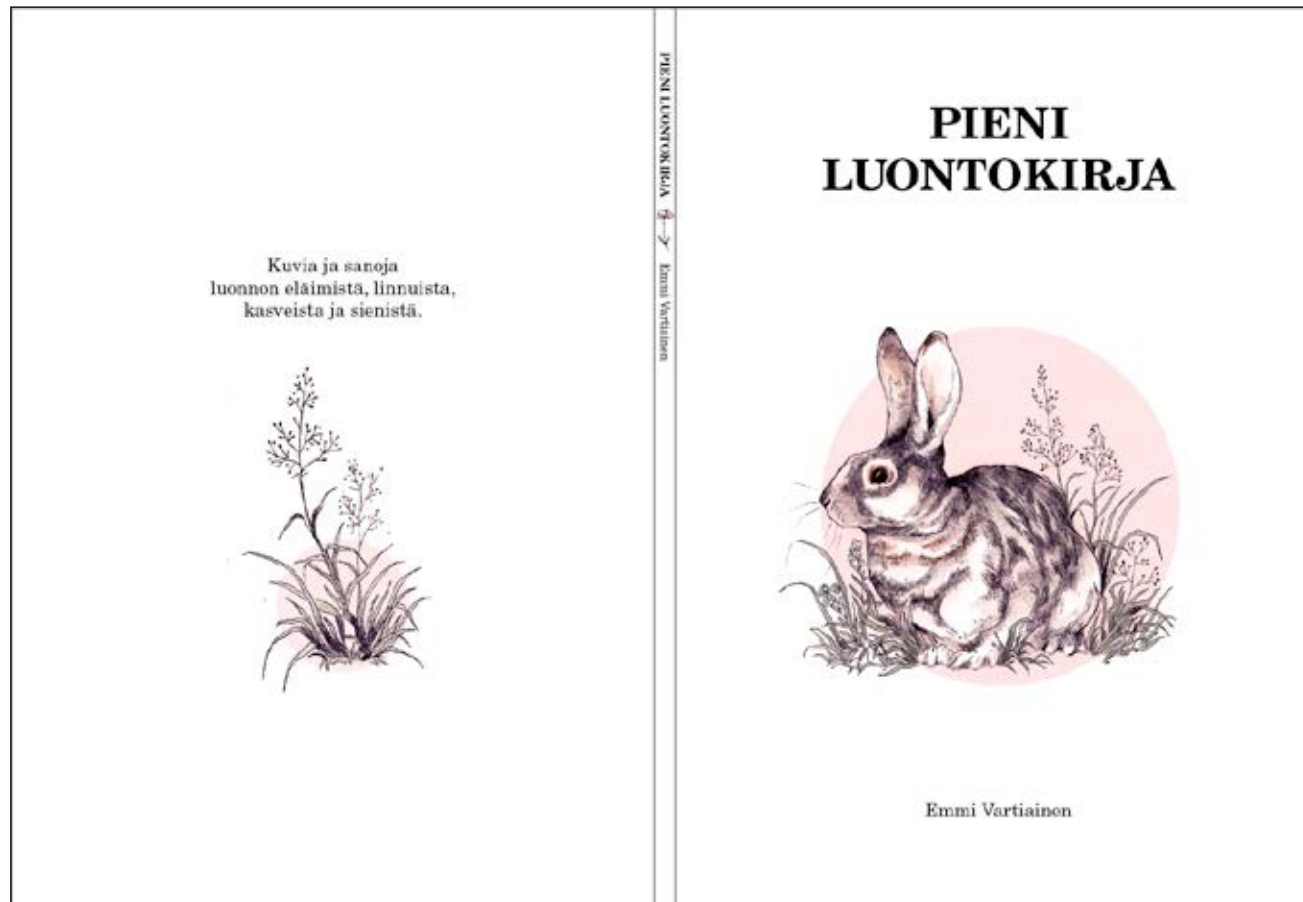
Raaka hahmotelma taitosta. Luokat 1 ja 2 ovat eläimet ja linnut, luokka 3 on kasvit ja sienet. Eläinaukeamissa kuvat ja teksti sijoittuvat aukeamien vastakkaisille sivuille. Kasviaukeamissa kuvia on kaksi per aukeama, ja sommitelma toistuu samankaltaisena.

Kirjan taittoa. Ensimmäisenä nimiösivu sekä kategoria-aukeama. Eläinaikeamilla tekstin ja kuvan sijoittelu vaihtelee puolelta toiselle, kun taas kasviaukeamat toistuvat samankaltaisina.

Kansien suunnittelussa noudatettiin samaa pelkistettyä linjaa, joka on erityisesti vanhempien luontokirjojen kansille varsin tyyppillistä. Halusin, että kannesta välittyisi selkeästä ajatus vanhahtavasta luontokäsikirjasta, ja käytin inspiraationlähteenä kansien elementtien sommitteluun 1960-1980-lukujen välillä ilmestyneitä eläinkirjoja. Kaikki kannen elementit ovat keskitettyjä. Kirjan muista kuvituksista poiketen etu- ja takakannen kuvituksissa on taustalla ellipsit kehystämässä kuvia. Ne ovat tyyllisiä elementtejä kannen hienovaraista koristamista varten.

4.4 VALMIS KIRJA

Koko: 148 x 210 mm
Laajuus: 40 sivua
Paperi: sivut Scandia 2000 smooth white 150g
kannet Scandia 2000 white 300g
Sidonta: liimanidottu
Paino: N-paino, Lahti

5.1 ITSEARVIOINTI JA POHDINTAA

Tavoitteita muistellen projektin tavoitteena oli tehdä kuva-kirja, jossa kuvitukset, typografia ja niitä ympäröivä tyhjä tila tukevat toisiaan tasapainoisesti ja muodostavat hallitun kokonaisuuden. Tavoitteena oli myös tehdä esteettinen teos joka muistuttaisi ulkonäöltään vanhoja käsikirjoja ja luonto-oppaita. Kirjan kuvitusten, typografian ja taiton tyylin tulisi vahvistaa tätä mielikuvaa. Kuvitusten piti myös muodostaa tyyllisesti ja teknisesti yhtenäinen kokonaisuus.

Koen saavuttaneeni nämä tavoitteet, sillä kirjasta tuli sellainen kuin prosessin alkaessa olin visioinut sen. Kuvitukset ovat vaatimaani tasoa, ja ne muodostavat yhtenäisen sarjan. Koin teknistä kehitystä kuvittamisen aikana, mikä oli toivottua. Mielestäni kirja muistuttaa esikuvina olleita yksinkertaisia ja konventionaalisia kuvakirjoja. Johdonmukaisuus kirjan taitossa toteutui halutusti.

Vaikka pidin ison kokonaisuuden itsenäistä hallintaa haastavana, suoriuduin siitä mielestäni hyvin. Opin itselleni tehokkaat työskentelytavat projektin hallinnan kannalta, ja uskon, että tulen tekemään vastaavia projekteja tulevaisuudessakin. Opinnäytetyö kasvatti itsetuntoani kuvittajana ja vahvisti tyyllillisen suuntautumiseni muovaantumista.

Ajallisesti prosessi eteni johdonmukaisesti. Keskityin yhteen suunnittelun osa-alueeseen kerrallaan, ja tein työtä vaiheittain. Aikataulu piti, koska pystyin ennakoimaan, kuinka paljon aikaa tarvitsin mihinkin vaiheeseen. Tämän ansiosta työ eteni sujuvasti. En kokenut, että työ muuttui missään vaiheessa epämiellyttäväksi tai vaikeaksi. Motivaationi työhön oli korkea aloittaessani lukemaan lähdekirjallisuutta lukuvuoden alussa, ja se pysyi korkealla loppuun asti. Pehdyin myös tutkimuksen tekoon perinpohjaisesti, sillä tunsin sen olevan itselleni tärkeästä aiheesta ja halusin panostaa siihen jotta se tukisi omaa opinnäytetyökirjaani. Tiedän, että tulen tulevaisuudessakin keskittymään paljon eläimiin ja kasveihin niin kuvituksessa kuin muutenkin, ja opinnäytetyö on vain vahvistanut näitä tunteita jatkaa eteenpäin.

Vaikka olen tyytyväinen kirjaan jo tässä vaiheessa, olisin halunnut tehdä siitä laajemman kokonaisuuden. Aikataulun huomioon ottaen tämä ei kuitenkaan ollut mahdollista. Haluaisin kuitenkin laajentaa kirjaa tulevaisuudessa, tai mahdollisesti tehdä jokaisesta kirjan kategoriasta oman kirjansa, ja työstää kirjaa enemmän julkaisukelpoiseksi. Saamani loppupalautteen mahdollistaa kirjan eteenpäin jallostamisen. Joka tapauksessa, olen tyytyväinen prosessin aikana tehtyyn teokseen.

Jos kirja julkaistaisiin, toivoisin, että se löytäisi paikkansa eläinaiheisissa lastenkirjoissa kevyen pohjatiedon antajana. Se antaisi eläimistä todenmukaisen mielikuvan ja pohjustaisi niiden kuvittelua muissa saduissa. Kuten tutkimuksen lopussa totesin, realistinen käsitys eläimistä uskoakseni vahvistaisi niiden kuvittelua myös tarinoissa jois-

sa ne kuvataan muuten epätavallisina. Tässä kirjassa eläimet on "vain eläimiä", vastapainona kaikille ihmisenkaltaisille eläinhahmoille. Eläimet ovat viehättäviä jo luonnostaan, ei niiden aina tarvitse pukeutua vaatteisiin.

Kokonaisuudessaan opinnäytetyöprojekti oli antoisa ja motivoiva kokemus ja se edustaa minua ja minulle tärkeää aihetta. Mielestäni se on juuri sopiva päätös opinnoilleni Muotoiluinstituutissa.

5.2 LÄHTEET

KIRJALLISET LÄHTEET:

Ahjopalo-Nieminen, T.

1999. Kuvittajan keinot.
Tammi, Helsinki

Arbuthnot, M. H.

1957. Children and books.
Scott, Foresman and Company, Chicago. s. 684

Arbuthnot, M. H.

1969. Children's reading in the home.
Scott, Foresman and Company. Glenville, Ill. s. 374

Hatva, A.

1993. Kuvittaminen.
Rakennustieto oy, Helsinki

Heikkilä-Halttunen, P., Laakso, M. & Lahtinen, T.

2011. Tapion tarhoista turkistarhoille : luonto suomalaisessa lasten- ja nuortenkirjallisuudessa.
Suomalaisen kirjallisuuden seura, Helsinki

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P.

2013. Tutki ja kirjoita.
Tammi, Helsinki.

Itkonen, M.

2007. Typografian käsikirja. 3. tarkistettu ja laajennettu painos. RPS-yhtiöt, Helsinki

Pitz, H. C.

1977. Illustrating Children's Books: History, Technique. Production. Watson-Guption Publications, New York

Stevenson, H. W.

1972. Childrens learning.
Appleton-Century-Crofts, New York. S. 388

SÄHKÖISET LÄHTEET:

Burke, C. & Copenhauer, J.

2004. Animals as people in children's literature.
<https://secure.ncte.org/library/NCTEFiles/Store/Sample-Files/Journals/la/LA0813Animals.pdf>
(viitattu 20.2.2013)

Foster, E.

2006. Writing Talking Animal Tales.
<http://www.writing-world.com/children/foster05.shtml>
(viitattu 20.2.2013)

New Century Schoolbook

http://en.wikipedia.org/wiki/Century_Type_Family
(viitattu 1.4.2013)

More, T. A.

1977. An analysis of wildlife in children's stories.
http://nrs.fs.fed.us/pubs/gtr/gtr_ne30/gtr_ne30_089.pdf
(viitattu 20.2.2013)

KUVALÄHTEET:

Kaikki kuvat on otettu itse tätä tekstiä varten.

Barklem, J.

1996. Tiheikön väen vuodenaajat.
WSOY, Helsinki

Barklem, J.

1999. Tiheikön väen perheonnea.
WSOY, Helsinki

Heinzel, H. & Woodcock, M.

1985. Euroopan lintuopas: Pieni käsikirja.
WSOY, Helsinki

Kauppinen, M.

1981. Mössö urhoollinen.
Sanoma, Helsinki

Kauppinen, M.

1983. Tilli Mössönpoika.
Sanoma, Helsinki

Knutsson, G.

2008. Pekka Töpöhäntä.
Gummerus, Helsinki

Laurila, A-L. (toim.)

1984. Sienestäjän tietokirja.
Oy Valitut Palat, Helsinki

Paterson, B. & Paterson, C.

1987. Ryöstö Vähä-Kettulassa.
WSOY, Helsinki

Potter, B.

2012. Petteri Kaniinin satumaaailma.
Otava, Helsinki

Potter, B.

2002. The Tale of Peter Rabbit.
Penguin Group Inc., USA

Risom, O.

2004. I am a Bunny.
Golden Books, New York

Scarry, R.

1990. Uusi iloinen sanakirja
Tammi, Helsinki

Scarry, R.

2007. Iloinen esikoulu
Tammi, Helsinki

Scarry, R.

2008. Little Golden Book Favourites by Richard Scarry: Good Night Little Bear, Chipmunk's ABC, The Bunny Book.
Golden Books, New York

Wise Brown, M.

2011. Pupu etsii omaa kotia
Tammi, Helsinki

MUUT TUTKIMUKSESSA KÄYTETYT KIRJAT:

Adams, R.

2005. Watership Down.
Scribner, USA

Grahame, K.

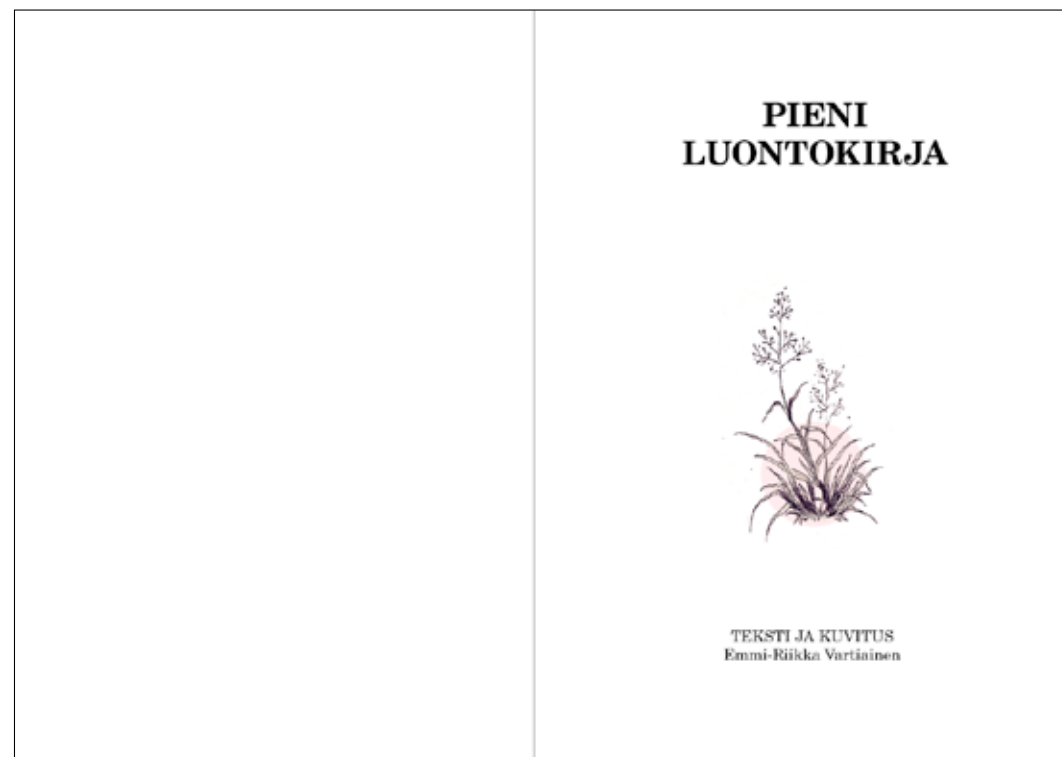
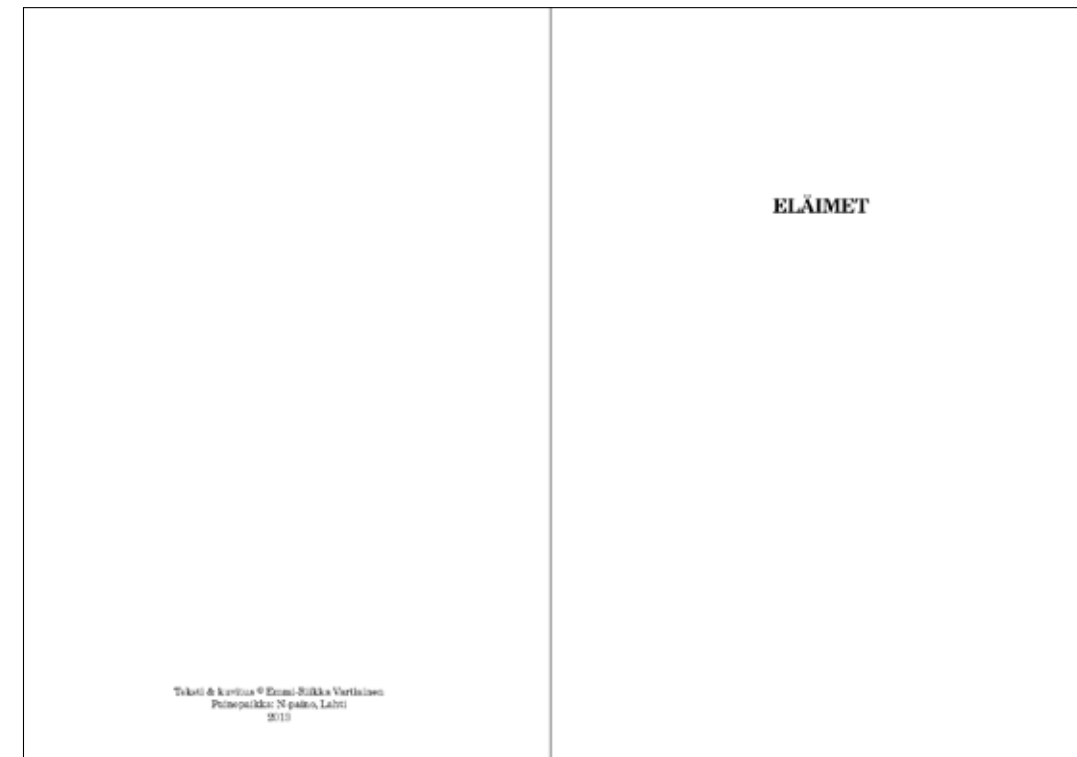
2005. Kaislikossa suhisee.
Gummerus, Helsinki

Kinnan Rawlings, M.

2002. The Yearling.
Scribner, USA

Knight, E.

2007. Lassie Come-Home.
Square Fish, USA

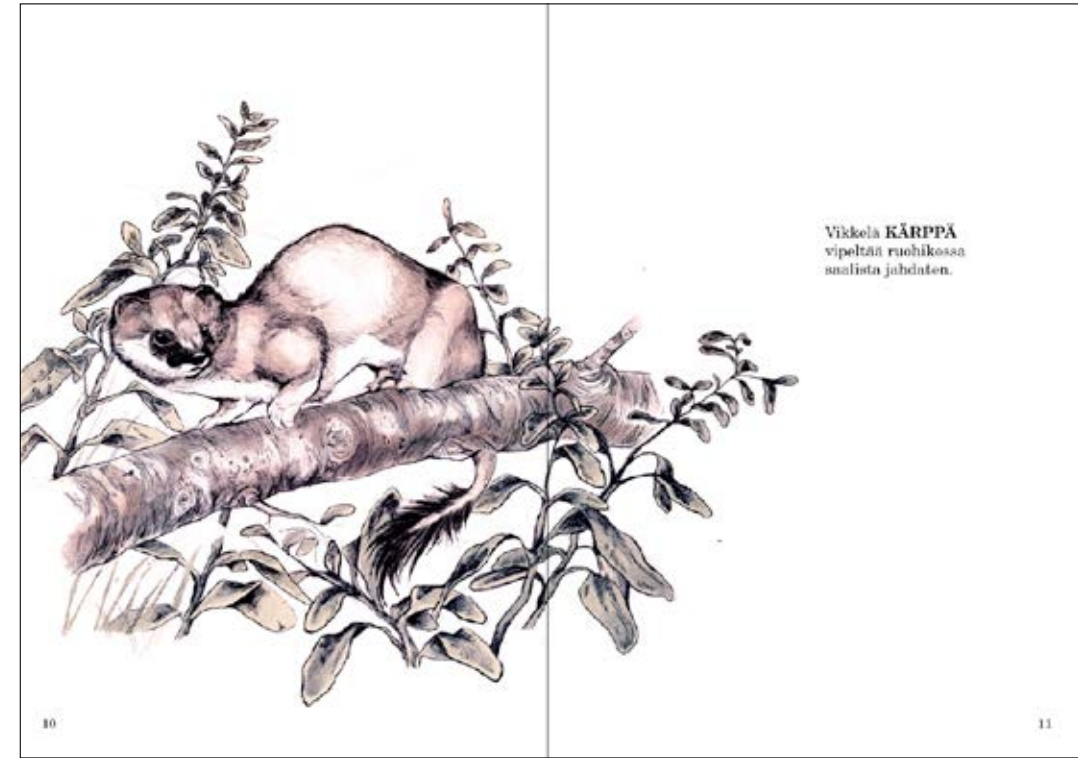

Pörröhäntäinen **ORAVA**
kiipeää ketterästi puunrunkoa pitkin
ja hyppää oksalta oksalle.

6

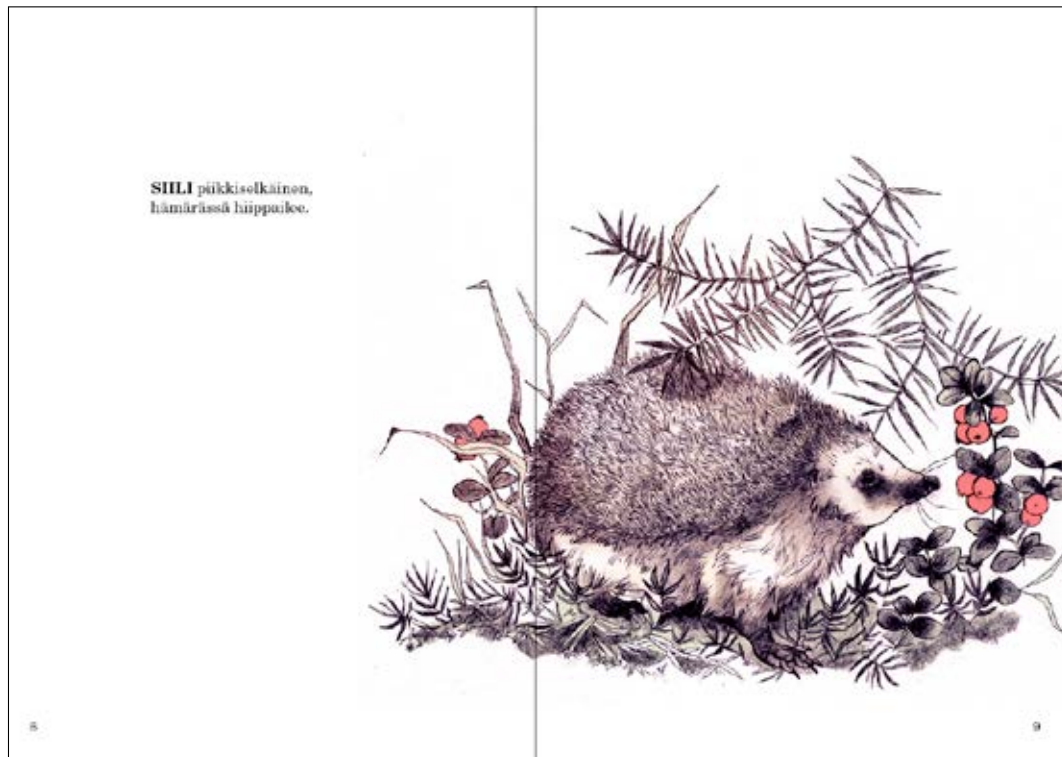
7

Vikkeä **KÄRPPÄ**
vipeltää ruohikossa
suaalista jahdattaen.

10

11

SILI pikkisolokainen,
hämärässä liippailee.

8

9

JÄNIS pitkäkorvainen
hyppi hiljaa heinikossa.

12

13

KETTU punaturkinen
pujautuu metsän siimekseen
piiloon sukkelaan.

14

15

Mustavalkoinen HARAKKA raakkuu puun latvassa.

19

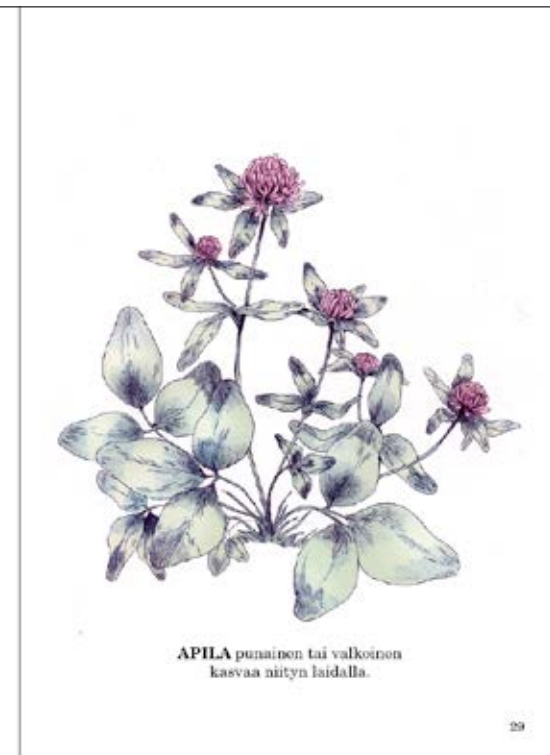
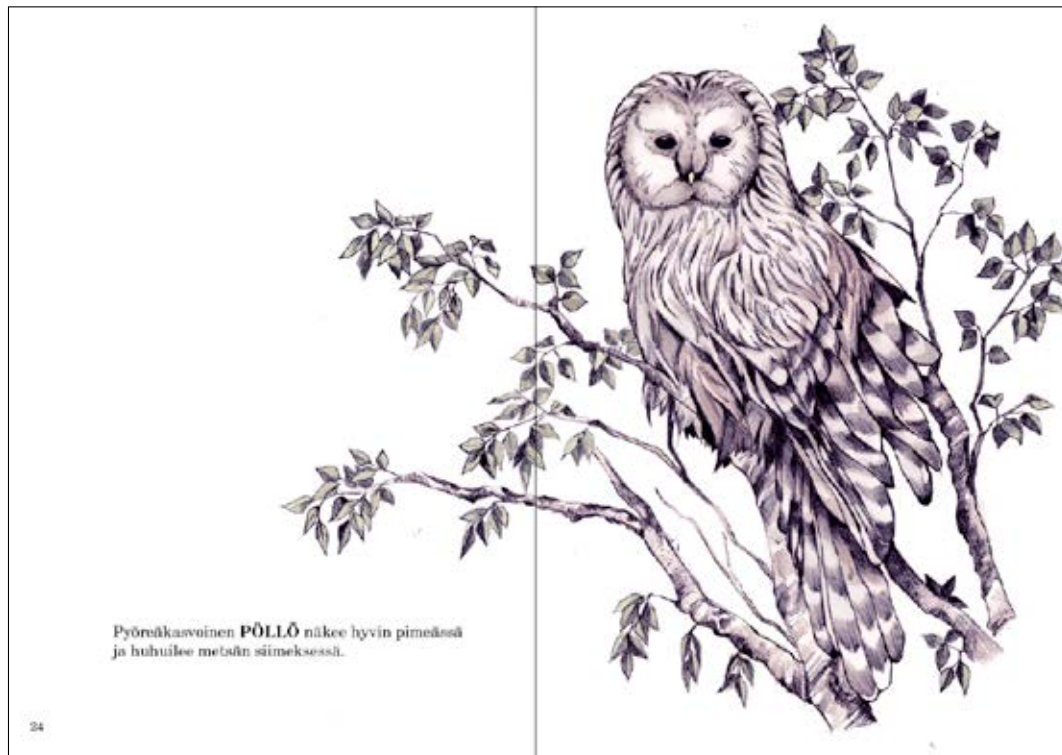
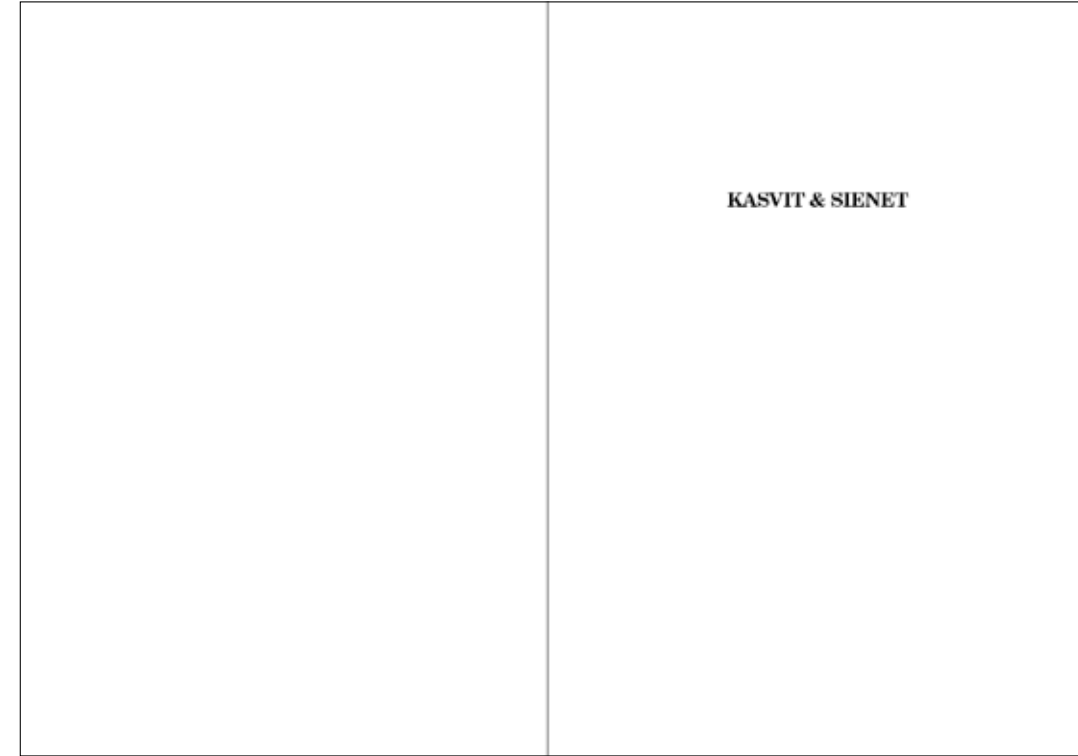
LINNUT

VARPUNEN lintu pikkuinen,
sirkuttan lepän oksalla.

20

21

Havumetsän mättäällä versoaa
sinimarjainen **MUSTIKKA**.

30

Sen sukulainen on
punamarjainen **PUOLUKKA**.

31

KÄRPÄSIENI on punainen,
pilkullinen ja hyvin, hyvin myrkyllinen.

34

Kun taas **TATTI** on pyöreä, pullea
ja hyvin hyvänmakuisen.

35

PÄIVÄNKAKKARA valko-keltakukkainen
kasvaa kallion kupoissa.

32

NIITTYLEINIKKI myrkyllinen
ja pitkävärtinen viihtyy pientareolla.

33

Kuvia ja sanoja
luonnon eläimistä, linnuista,
kasveista ja sienistä.

KIITOS

Ville Kotka
Kari Kotka
Eero Aulio
Kari Halme

sekä

GR09

